

ΜΟΥΣΑ

ΜΗΝΙΑΤΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ — ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑ ΣΥΝΕΡΓΑΤΩΝ
 ΠΟΙΗΣΗ — ΔΙΗΓΗΜΑ — ΚΡΙΤΙΚΗ — ΕΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ — ΘΕΑΤΡΟ — ΜΟΥΣΙΚΗ

ΧΡΟΝΙΑ Α' — ΦΥΛΛΟ ΙΟ — ΑΘΗΝΑ ΜΑΗΣ 1921

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ : Ἀγαριστία.
 HUGO von HOFMANNSTHAL (ΛΕΩΝ ΚΟΥΚΟΥ-
 ΛΑΣ) : Ἡ μπαλλάδα τῆς ἔξω ζωῆς.
 ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ Ν. ΒΟΥΤΥΡΑΣ : Ὁ νέος Μωϋσῆς.
 ΣΠΥΡΟΣ ΚΑΡΑΛΗΣ : Στὴν κουρπασιή.
 ΑΛΕΚΟΣ ΜΟΥΤΖΟΥΡΙΔΗΣ : Τραγωδίαι (Ἡλέκτρα—
 Ἡ ἀθυμία τῆς θεᾶς—Ἑλένη—Οἰδίπους—Τὸ χρυ-
 σοῦν δέρας—Σειρήνες—Ἴλιον).
 Γ. Θ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ : Τοιχογραφίαι.
 ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΑΝΤΡΕΓΙΕΒ : Ὁ Ὁκεανός.
 ΤΕΛΛΟΣ ΑΓΡΑΣ : Παραφωνίαις.
 ΣΠΥΡΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΟΣ : Μάρτης.
 ΚΛΕΩΝ ΠΑΡΑΣΧΟΣ : Λήθη—Μιά μέρα.
 ΕΣΠΕΡΟΣ ΑΛΓΕΙΝΟΣ : Σιωπηλὸ μαρτύριον.
 KARL EWALD : Ἐνας ἐγγληματίας—Ἀρρωστοὶ—Ἡ
 αἰλία ἔλεσε—
 GÖTTE : Τῆς Μινιὸν—Τοῦ ἀγαπημένου ἢ συντροφιά.
 EDUARD MCRIKE : Peregrina—Τραγούδι κληροῦ
 —Ἡ ἀπαρημέειη ψυχοκόρη.
 Γ. Α. ΡΟΗΣ : Jhon Keats.
 Ν. ΣΚ : 150ετηρίδα τοῦ Μπετόβεν κι' οἱ συναυλίαι τοῦ
 «Ἑλληνικοῦ Ὁδείου».
 Ἑλληνικὴ φιλολογία.

ΜΟΥΣΑ

ΜΗΝΙΑΤΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ — ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑ ΣΥΝΕΡΓΑΤΩΝ
ΠΟΙΗΣΗ — ΔΙΗΓΗΜΑ — ΚΡΙΤΙΚΗ — ΕΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ — ΘΕΑΤΡΟ — ΜΟΥΣΙΚΗ

ΧΡΟΝΙΑ Α' — ΦΥΛΛΟ ΙΟ — ΑΘΗΝΑ ΜΑΗΣ 1921

ΑΧΑΡΙΣΤΙΑ

Ἐνῶ μου λές τή σιγαλιά τήν βραδυνή τοῦ δάσου
Πῶς ἀγροικᾶς, κοντά σου

Ἐμένα ἢ δύστυχη καρδιά, τόσο πολὺ χτυπάει,
Ποῦ μοναχὰ δὲ σπάει.

Τὰ δέντρα τήν ἀκοῦνε, ιδέες, ἓνα ἀεράκι πνέει,
Στὰ φύλλα καὶ τήν κλαίει,

Μόνον ἐσὺ δὲν τήν ἀκοῦς· τὸ λόγο τὸν τρανὸ νὰ πῶ,
Δειλιάζω καὶ τρομάζω·

Ἀχάριστος, δὲ φτάνει μου στὸ πλάϊ σου νάμαι, νὰ σιωπῶ,
Καὶ τὰ μεγάλα μάτια σου τὰ μαῦρα, νὰ κυττάζω;

Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

HUGO von HOFMANNSTHAL

Η ΜΠΑΛΛΑΔΑ ΤΗΣ ΕΞΩ ΖΩΗΣ

Καὶ παιδιὰ μεγαλώνουνε μὲ τὰ βαθεῖά τους μάτια,
Ποῦ δὲ νοιώθουνε τίποτα, μεγαλώνουν καὶ σβύνουν,
Καὶ τὸ δρόμο τους εἰ ἄνθρωποι καθὼς πάντα τραβᾶνε.

Καὶ καρποὶ μελιστάλαχοι τὰ πρὶν ἄωρα θὰ γίνουν
Καὶ τὴ νύχτα θὰ πέσουνε σὰν πουλιὰ σκοτωμένα
Καὶ θὰ σαπίσουνε, στὴ γῆ λίγες μέρες σὰ μείνουν.

Καὶ πάντοτε ὁ ἄνεμος φυσᾶ, παντοτεινά, δλοένα
Ἀκούομε λόγια ἓνα σωρὸ κι' ἄλλα τόσα μιλάμε
Κ' εὐχαρίστηση ἢ κούραση στὰ μέλη μας γροικᾶμε.

Καὶ δρόμοι, δρόμοι ἀνοίγονται στὴ χλόη ἐπάνω, μέρη
Ἐρίσκονται ἐδῶ κ' ἐκεῖ δλο φῶς, δέντρα καὶ λίμνες ελο,
Κι' ἄλλα πού, λές, τὰ γκρέμισε κάποιου θανάτου χέρι...

Γιατί ελο τοῦτα γίνονται; γιατί ποτὲ δὲ μοιάζει
Τὸ ἓνα μὲ τ' ἄλλο; καὶ γιατί ἀμέτρητα ἔτσι νάναι;
Σὰν τί τὸ Γέλιο, τὸν Καῦμό, τὸ Μαρασμό ν' ἀλλάζει;

Κι' ἀπ' ελο αὐτά, ἀπ' τὴν ἀλλαγὴ, σὰν τί θὰ ὠφεληθοῦμε
Ἐμεῖς, ποῦ αἰώνια μοναχοί, μονάχοι αἰώνια ζοῦμε
Κι' ἀδιάκοπα πλανιόμαστε δίχως σκοπὸ κανένα;

Σὰν τί ὠφελεῖ πῶς εἶδανε τέτοια πολλὰ τὰ μάτια;
Κι' ἔμως πολὺ θὰ πῆ, κι' αὐτός, ποῦ θένα πῆ «βραδυάζει»,
Μιὰ λέξη, ποῦ ἀπ' αὐτὴ ὁ βαθὺς ὁ στοχασμὸς κι' ἡ πίκρα,

Καθὼς τὸ μέλι τὸ βαρὺ ἀπ' τὴν κερήθρα, στάζει.

ΛΕΩΝ ΚΟΥΚΟΥΛΑΣ

Ο ΝΕΟΣ ΜΩΨΗΣ

(Συνέχεια)

Ο Φίλιππος άμα έφαγε, κλείστηκε στο δωμάτιό του, άφροντας τούς άλλους στο τραπέζι, νά μιλούν και νά συζητούν.

Από καιρό είχε άρχισει κάποτε, νά σκέπτεται, πώς ή μεγάλη του ιδέα για την ίδρυση του 'Ελευθέρου Κράτους εις τά βάθη της 'Αφρικής ειταν πολυ δύσκολη, ή καλλιτερα ακατάρθωτη. Αλλά του ειταν αδύνατο νά την αφήσει. Δέ μπορούσε. Κι άφινε πάλι, νά την πιστεύει, όπως και τόσοι άλλοι, που τούς είχε ποτίσει αυτήν την ιδέα, και περίμεναν άνυπόμονα, τότε θάρχησει ή έκστρατεία.

Τώρα όμως, άλλαξε μέ μιάς. Τά τείχη τά μεγάλα, που κλείνανε, στήριζαν αυτήν του την ιδέα, πέφτανε στην έμφάνηση του προσώπου της Ξανθίας κόρης, όπως τά τείχη της 'Ιεριχούς στην έμφάνηση της Κιθωτού. Αλλά κ' έρειπωμένα έτσι, άρχισαν κάτι νά του θυμίζουνε, νά του λένε, όπως κάτι σά νά λένε, νά διηγούνται παλιά χαλάσματα δόξας, τά χαλάσματα των τειχών της 'Ιερουσαλήμ στους 'Εβραίους. Αυτός όμως έκλεισε ταυτιά του σ' όλα.

— Αν θέλεις νά γίνει δικιά σου, είπε στον έαυτό του, νά τάφήσεις αυτά. Κεπειτα τώ ξέρεις, δέ γίνεται. Πάνε κείνοι οι καιροί, φίλε μου, άργισες νάρθεις, τί νά σου κάνω; Τώρα δώ! Πρέπει νά κοιτάξεις άλλοιώς.

Περπατούσε πάνω κάτω μέσ' στο δωμάτιο και στάθηκε νά σκεφτεί, άλλ' έμεινε χωρίς τίποτε νά παρουσιαστεί στο νοῦ του σά νάχανε σταθεή και σέ σκέψεις.

— Έτσι θά κάνω, είπε και ξανάρχισε τώ περπάτημα και σά νά κινήθηκαν μαῦτό και οι σκέψεις, άρχισε νά σκέπτεται.

Και λυπήθηκε που δέν άκουσε πρὸ ήμερῶν τὸν πατέρα του, αλλά μάλιστα θύμωσε, που τού ειπε νά πάει νά μάθει λογιστική. Στη σκέψη όμως αυτή, πάλι ταράχτηκε κ' αίστάνθηκε νά του κόβεται ή άναπνοή σά νά του πιάσανε σφιχτά τή μύτη. Λογιστική, έμπορος! Πλούτη, κέρδη! Θεέ! Σά νάδε τάπαρθενά δάση της 'Αφρικής νά τὸν φωνάζουν..

Τὸ πρόσωπο τῆς μικρόσωμης κόρης ήρθε νά τὸν βοηθήσει, και κοντά μιὰ σκέψη, που κάτι γιάτρευε.

— Ναι, ναι, ειπε, έτσι θά γίνει, έτσι!

Θάκανε τὸν έμπορο, αλλά θά γινόνταν και φιλόσοφος, θάγραφε φιλοσοφίες, σκέψεις για τὸ Σύμπαν!

Από καιρό τώε κι αὐτὸ σκεφτεῖ. Και τώρα που τὸυ ήρθε, τὸυ ήσυχάζε κείνο, που ζητούσε και τή δόξα. Αλλά καθώς ήσυχάζε, σκέφτηκε, μη δέν ειπε για φιλόσοφος, και θυμήθηκε πὸς δλοι στο σπίτι του τὸν λέγανε τρελό, άνόητο.. Τὸυ τώε πει ή υπηρέτρια ή Σοφία.

— Άκου! Έκανε, όπως και τότε, που τάκουσε, ὄμφρες εισί!

Αλλά σά νά τὸν κλόνησε ή γνώμη κείνη τώρα, και πήγε νά την πιστέψει και ὁ ίδιος μέ άπελπισία. Τὸ χρύσωμα, που θά χρύσωνε τὸ βίο του, τώδε νά χάνεται..

— Μπά, ειπε στον έαυτό του, λησιμόνητες, που πρ οχτές,

που μιλούσε με κείνους τὸς γέρους, με τί προσοχή άκογαν τὰ λόγια σου; Γέροι πολύπειροι γνωστικοί, και κλούδια κεφάλια! Τούτοι εδῶ με λένε τρελό, άνόητο, που με ξέρουνε;

Στὸ νοῦ του άλλα τὸυ ήρθαν για νά του δυναμώσουν την καλή ιδέα πουχε για τὸν έαυτό του.

— Τί λές, τί λές! Έκανε.

Πήγε νάνοιξει τὰ παράθυρα για νάρχισει νά γράφει τις φιλοσοφίες του. Εἶδε, καθὼς άνοιξε τὰ εξώφυλλα, τὰ σὺννεφα πάλι νά κλείνουν και τὸν ήλιο νά χάνεται, και τὸυ έτσι νά τὰ προστάξει, κ' αίστάνθηκε νάχει τή δύναμη τὸν άκούσουν, τὰ σὺννεφα νά τραδηχτοῦνε για νά φαίνονται πάλι ὁ ήλιος!

Κουρασμένος άπ' τὸ γράψιμο και γιατί δέν έβλεπε πια επειδή ειχε βραδυάσει, σηκώθηκε και βγήκε στο παράθυρο νά πάρει λίγο αέρα.

Ειταν ευχαριστημένος άπ' ὅτι ειχε γράψει.

Α, στους δικούς του θάτανε αὐτό, ντάγκ, κατακερμαλιά! Θά πήγαινε τὸ σαγόνι τους στο αὐτί τους! Τότε τί λέγανε..

Και ὁ Φίλιππος κοντά στο παράθυρο σκεπτότανε, σκεπτόταν. Και ή νύχτα έρχότανε βαθιά. Ὁ οὐρανὸς σκοτεινός, μαῦρος χωρίς φωσάκι, τίποτα. Στο δωμάτιό του ειχε άπλωθει μιὰ μαυρίλα. Ήαφνικά άκουσε κρότο πιάτων κάτω, πηρουσιῶν, και άφησε τις σκέψεις. Κατάλαβε πὸς έτοιμαζόταν τὸ τραπέζι, και κατέβηκε κάτω.

Αλλά γιατί τὸυ φάνηκε νάδε στὰ μάτια τους κάποιου περγέλασμα; Πρὸ πάντων όμως στη ματιὰ της αδελφής του, τὸυ φάνηκε νά τώδε καλά. Και ὁ πατέρας του τὸν κοίταζε μέ περίεργο τρόπο..

— Σίγουρα, έκανε μέ τὸ νοῦ του, θάδαν πὸς έγγραφα και μέ περγελοῦν! εἰ οι βρωμάνθρωποι! Αὐτὸ ειπε! Κείνη ή βρωμο-Σοφία θά τὸυ τώπε, θά κρυφοκοίταζε!

Σχεδόν ειτανε βέβαιος, πὸς ή Σοφία, ένα δουλικό, κοῦτὸ και πονηρό, όπως τώλεγε αὐτός, θά τὸυ τώπε. Αὐτὸ τὸ δουλικὸ όμως τὸυ μαρτυρούσε τί αὐτοί λέγανε γιαῦτὸν ὅταν βρισκόντουσαν μόνοι, που κρυφάκουγε. Αλλά και σαῦτούς, τώξερε καλά ὁ Φίλιππος, πάλι έλεγε τί έκανε αὐτός, τί ὦρα έρχόταν τή νύχτα, κιάλλα..

Πήγε νά θυμώσει που τοιμήσανε νά τὸν δοῦνε περγελαστικά. Κ' αίστάνθηκε μάλιστα, μαζί με τὸ θυμὸ του, τὰ δέντρα, τὰ παρθενά της 'Αφρικής, νά μαζεῦονται γύρω του και σά νά τὸν άγκυλώνανε γιατι βρισκόταν κείνι. Αλλ' αὐτὸς τώρα, τάδιωξε όλα, έτριψε τὸ μέτωπό του κέφαγε σιγά. Ειτανε φιλόσοφος! Δέν ειταν πια κείνος, που ζητούσε νά κατακτήσει και νά ιδρύσει τὸ 'Ελευθέρο Κράτος, και νά κάνει νά τὸν τρέμουν τάλλα, τὰ δουλικὰ Κράτη. Ειχε άλλάζει πολύ. Και γιαῦτὸ έμεινε άτάραχος χωρίς νά δίνει πολυ προσοχή σαῦτούς, σά νάνοιζε κάποια άλλη άποθήκη, πουχε μέσα του, γεμάτη φιλοσοφία, νάνοιζε δίνοντάς του και περιφρό-

νηση για κείνους που γελοῦσαν, και ὑπεμονή ὅσο νά φτάσει κεί που ήθελε..

Η άλλη άποθήκη που ειτανε γεμάτη θυμὸ και παληκαρισμούς, ειχε κλείσει. Ὁχι όμως από έλλειψη πράγμα-τος, άλλ' από έλλειψη άφεντικῶ. Ὁ άφεντικὸς ειχε άρρωστήσει, έφυγε, τήν άφησε. Τήν έγκατέλειψε δηλαδή έρημο και δέν πουλούσε..

Και αὐτὴ τή βραδυὰ ὁ γαμπρός του ειχε τὸ λόγο και μιλούσε, έλεγε, έλεγε για τήν έφευρεσή του.

— Αὐτὴ ή έφευρεση νά πετύχει! θά σεισει τήν οίκου-μένη! έλεγε. Δέν ειπε παιξε γέλασε! 'Εδῶ ειπε! Και τότε τότε θά δειτε τὰ εκατομμύρια πὸς τρέχουν κέρχονται!

— Κ' έτσι ειπε, ειπε κι' ὁ ένας αδελφὸς του, για ὁ 'Εδισσῶν!

— Ὁ 'Εδισσῶν! Έκανε περιφρονητικά ὁ γαμπρός του. 'Εγὼ θέλω νά πετύχει, που πιστεύω πὸς θά πετύχει αὐτὴ ή έφευρεσή μου, και τότε βλέπουμε πὸσο αξίζει κείνος και πὸσο γώ! Νά πετύχει μόνοι! 'Επειτα εδῶ τὸ πράγμα φαίνεται, δέν ειπε παιχνιδάκι, ειπε έφευρεση!.. Κάτι που θά σουταράξει τήν οίκουμένη, που.. Μόνο αὐτὸ σάς λέω! Βάλτε μέ τὸ νοῦ σας, μόνο μέ τὸ νοῦ σας, ὅτι οὔτε από κάρβουνο θάχουμε ανάγκη, οὔτε από αἶμό, οὔτε άπ' εκείνο, οὔτε άπ' εκείνο, οὔτε άπ' εκείνο!

Ολοι κοιμόντουσαν άκόμα, τὸ πρωί, που βγήκε νά φύγει, έκτός άπ' τήν υπηρέτρια Σοφία, που τήν ειπε νά σφουγκαρίζει μ' ένα πανι τὸ βαμμένο πάτωμα της τραπεζαρίας. Κανείς άλλος δέν ειχε ξυπνήσει. Και οι νεόπαντροι κοιμόντουσαν. Τὸυ ήρθανε στο νοῦ, καθὼς περνοῦσε άπ' τὸ δωμάτιό τους. Αὐτοί θά ξυπνοῦσαν κατά τὰς δέκα, ή έντεκα. Ζωή και κότα, περνοῦνε! έλεγε γιαῦτὸς ὁ Φίλιππος. Και τὸυς λέγανε και νεόπαντρους, ένῶ ειχαν τρία χρόνια παντρεμένοι. Και που παιδί!

— Αὐτὴ θά τὰ χωνεύει! ειπε μιὰ μέρα ὁ Φίλιππος στους γονεῖς του που τὸυ άκουσε νά μιλοῦνε για τέτοιο πράγμα.

Η μάνα του φάνηκε νά πειράχτηκε, αλλά δέ μίλησε.

Ὁ πατέρας του τὸυ ειπε όμως:

— Έλα, έλα ντροπή!

Μέ τὸ γαμπρό του ὁ Φίλιππος δέ μιλούσε καθόλου. Και στο δρόμο, όταν τὸν άπαντοῦσε περνοῦσε σά νά μη τὸν ήξερε. Στο τραπέζι πάλι, πολλές φορές, καθὼς μιλούσε ὁ γαμπρός του, ὁ Φίλιππος σφύριζε σιγά όπως σφουρίζουν οι μάγκες. Και τώκανε έπιτοῦτο, γιατι ειχε μάθει άπ' τή Σοφία, πὸς ειχε πει, όταν ήρθε από κάποιον ταξειδι του γάμου, που άκουσε τις τρέλες τὸυ Φίλιππα, ὅτι αὐτὸς ειπε κείανὸς νά τὸυ βάλλει θεογονωσία!

— Σά νά θέλει νά τὸυ χαλάσω τή φάτσα! ειπε και ὁ Φίλιππος.

Η Σοφία, άμκ ὁ Φίλιππος πέρασε πατώντας στα νύχια μὴν τήν λερῶσει, έτρεξε πίσω του:

— Κύριε Φίλιππα! μιὰ κλωστή!

Αὐτὸς στάθηκε και αὐτὴ με τὰ βρεμμένα της χέρια τὸυ έβγαλε τήν κλωστή.

Τὸυ φάνηκε όμως, νόστιμη τώρα, σά νάχε άλλάζει.

Και τὸ φόρεμά της άνοιγμένο στο λαιμό, άφινε νά φαίνε-ται: μιὰ άκρη πουκαμίσου, που δέν ειταν και πολυ καθαρή, αλλά..

Η μορφή της Ξανθίας παρουσιάστηκε στο νοῦ του και τὸν έκανε νά φύγει γρήγορα.

Ὁ δρόμος πουχε πάρει πήγαινε ίσια στο σπίτι της Ξανθίας. Τώξερε.

Ανθρωποι λιγοστοί ειτανε στο δρόμο, και αὐτοί βιαστικοί πηγαινανε στη δουλειά τους, χωρίς νά προσέχουνε γύρο τους.

Και ή μέρα ειταν ὡραία. Ὁ ήλιος έλαμπε σέ καθαρό καταγάλανο οὐρανό. Οι δρόμοι όμως ειτανε γεμάτοι λάσπες και τὰ σπύτια βρεμμένα. Τή νύχτα πάλι ειχε βρέξει δυνατὰ αὐτὴ τή φορά.

Η ένθύμηση της μικρόσωμης κόρης έκανε τήν καρδιά του νά χτυπά άνήσυχα.

— Για θυμήσου, ειπε στον έαυτό του, πὸς με κοιτάζε!

Και σά νά την ειδε. Έγειρε κι αὐτός, λίγο τὸ κεφάλι, κάνοντας τὸ κίνημα, που έκανε κείνη, και κοιτάζε από κάτω και μέ τὰ πλάγια..

— Τί σκανδαλιάρικο!

Α, κείνος ὁ βλάκας, αν δέν έρχόταν, σίγουρα κεί θά τάφκιαχνα!

Και φαντάστηκε για λίγο, πὸς κείνος δέν επέστρεφε, και ή βροχή δυνάμωνε, οι κεραυνοί νά πέφτουν πολλοί, πλήθος, και ή φωνή τους νά ταράζει τήν πλάση. Θά έρχόταν αὐτὴ πιὸ κοντά του νά φυλαχτεί φοβισμένη. Θά τήν έσφιγχε σιγά, θά της έπιανε τὸ χέρι θά.. Θεέ!

Τίποτα άπ' αυτά. Ὁ δρόμος μέ τις λάσπες, τὰ βρεμμένα σπύτια, και οι λιγοστοί διαβάτες νά πηγαινοῦνε γρήγορα.

Απ' τὸ σπίτι της Ξανθίας άποτυχία. Και ειχε δει τὰ παράθυρα άνοιχτά και ήλπισε πὸς θά την έβλεπε. Μάλιστα κάποιον πρόσωπο μ' ένα πανι στο κεφάλι και κατάσπρα μπράτσα, βγήκε κέβαλε στο παράθυρο μαξηλάρια.

— Αὐτὴ, ειπε! ειπε αὐτός. Νοικοκυρούλα!

Και κοντοστάθηκε.

Και τὰ γυμνά, κατάσπρα μπράτσα πάλι φανήκανε νά τοποθετοῦν άλλο μαξηλάρι..

Αλλ' ή ματιὰ τὸυ Φίλιππα, που τήν ειχε κάνει ὄλο γλύκα, άντι νά δει, νάντικρίσει τὸ ξανθὸ, ὄμορφο κείνο προσωπάκι άντίκρισε ένα πρόσωπο σκυλίσιο! Και πὸς τὸν κοιτάζε! σαν έτοιμο νά γαυγίσει.

Έκανε τὸ βήμα του γρήγορο κέφυγε σά νά τὸν κυνηγοῦσαν.

— Μωρὲ τίτανε αὐτή! Έχει γούστο νάνε αδελφή της; έλεγε μέ τὸ νοῦ του. Μά έχει τόσο άσχημη αδελφή; Πωπώ! Μά ειπε μπουλντώκ, αδερφέ μου, μπουλντώκ!

Ζήτησε νά βρει έπειτα τὸ Θεοφάνη στο σπίτι του, αλλά τὸυ ειπαν, πὸς ειχε βγει πολυ πρωί έξω. Πήγε τότε στο κατάστημα τὸυ πατέρα του ένα μικρὸ χαρτοπωλείο. Τίποτα και κεί.. Ὁ Θεοφάνης δέν ειχε φανεί. Απ' τὸ καφενεῖο δέν πέρασε. Μά και αν περνοῦσε δέ θαῦρισκε άκόμα,

κανέναν. Αὐτοὶ πήγαιναν σὰ μεγάλοι κύριοι, τίς ὥρες πού πλησίαζε τὸ μεσημέρι, γιὰ νὰ παίξουνε χαρτιά, καὶ νὰ μιλήσουνε γιὰ τὸ Ἐλεύθερο Κράτος. Κέχασε ὁ Φίλιππος τὴν ὥρα του μιλώντας μὲ τὸν πατέρα τοῦ Θεοφάνη, ἕνα γέρο γυναικῆ, πού ἔλο γιὰ κορίτσια ἔλεγε.

Φεύγοντας ἀπ' ἐκεῖ ἀπάντησε μιὰ κηδεῖα. Καὶ εἶτανε φτωχικιά κηδεῖα. Ἄνθρωπος νέος μὲ κατάμαυρα μαλλιά, βρισκότανε στὸ φέρετρο. Καὶ πίσω ἔλο μικρὰ παιδιὰ ἀκολούθουσαν πικασμένα ἀπ' τὸ χέρι κ' ἕνα, τὸ μεγαλείτερο, κορίτσι ὡς δέκα τεσσάρων χρόνων. Καὶ πὶὸ πίσω μιὰ γρηῃ συντριμμένη ἀπ' τὴ λύπη, σκυφτή, πού βιάδιζε μὲ κλονισμένο βῆμα μόνη, χωρὶς νὰ τὴν κρατᾶ κανεὶς. Μὰ καὶ ἄλλος κανεὶς ἀπ' αὐτούς, δὲν ὑπῆρχε νὰκολουθᾷ τὴν κηδεῖα.

Θάταν ἀδελφός τους, σκέφτηκε ὁ Φίλιππος, καὶ παιδί τῆς γρηῃς, πού θὰ τοὺς ζοῦσε ἴσως..

Καὶ θύμωσε. Ἄ, ὁ Θεός, αὐτὴ ἢ ἄγνωστη δύναμη, εἶνε κακοῦργος, κακοῦργος!

Γιὰ λίγο ἀκολούθησε τὴν κηδεῖα.

Ὅσο ἔδλεπε τὰ παιδάκια, τὸ κορίτσι καὶ τὴ γρηῃ, τόσο πειραζόταν. Καὶ ξαφνικῶς σὰ νὰ ἐλευθερώθηκε ἀπὸ κάτι τοῦ ἦρθε νὰ διατάζει τὸ νεκρὸ νὰ σηκωθεί, νὰ γυρίσει πάλι στὴ ζωή. Ἄν καὶ αἰσθάνθηκε, γιὰ μιὰ στιγμή, ἀδυναμία νὰ τὸ κάνει, ὅπως ἄνθρωπος πού θέλει νὰ βοηθήσει φτωχὸ καὶ βρίσκει τίς τσέπες του ἄδειες, τὸ ἔκανε, τὸν πρόσταξε. Στηλώνοντας ἄγρια τὸ μᾶτι στὸ νεκρὸ τὸν διέταξε νὰ σηκωθεί..

Ἄλλ' ὁ νεκρὸς ἔμεινε, ἢ ἔξακολουθοῦσε νὰ μένει ἀκίνητος καὶ νὰ τὸν πηγαίνουε γρήγορα..

Στὸ σπίτι του πήγε ὅταν πλησίαζε τὸ μεσημέρι. Στὸ σαλονάκι ἄμα ἀνέβηκε, εἶδε κάτι δεσποινίδες γνωστὲς τῆς οἰκογενείας του. Οὔτε τίς χαιρετοῦσε ποτέ, μὰ κι' αὐτὲς οὔτε τὸν κοιτάζανε διόλου, γιὰ νὰ τίς χαιρετήσκει. Τὸν ἀποφεύγανε σὰ νᾶχε κάποια μεγάλη ἀρρώστια, πού κ' ἕνας χαιρετισμὸς θὰ τοὺς τὴν ἔδινε.

Ἄλλ' αὐτὴ τὴ φορά, οἱ δεσποινίδες τὸν κοιτάζανε, μὲ μιὰ ἔμως περιέργεια πούχε, ἔτσι τοῦ φάνηκε, καὶ μιὰ δόση γέλιου.

Ἀνέβηκε σὶδὸ δωμάτιό του πειραγμένος, καὶ πάλι βγήκε καὶ κατέβηκε, δὲ μπορούσε νὰ τὸν χωρέσει αὐτό.. Καὶ χῶθηκε στὴν τραπεζαρία κοιτάζοντας δεξιά καὶ ἀριστερά ὅμοιος μὲ λαγωνικό, καὶ ἄρχισε νὰ ψάχνει. Σ' ἕνα κουτί, πού ἀνοίξε, δὲ βρῆκε τσιγάρα.

— Ὅλα τὰ καταπίνει τὸ χτήνος! εἶπε γιὰ τὸ γαμπρό του. Ἀνοίξε ἄλλο. Χαρά του τώρα. Εἶδε πούρα!

Ἔβαλε τρία στὴν τσέπη καὶ πήρε ἄλλο τᾶναψε, καὶ βγήκε στὸ διάδρομο. Μυρουδιά πούρου γέμισε τὸν ἄερα. Τὴν ὀσφράνθηκε μὲ εὐχαρίστηση διπλή.. Διπλή, γιὰτι κι' ἄλλοι θὰ τὴν μυρίζανε. Ὃ πῆγαινε σὰ ρουθούνια κείνων, πού εἶτανε μὲς' στὸ σαλονάκι. Καὶ οἱ δεσποινίδες θὰ λέγανε πού θὰ τὸν βλέπανε μὲ τὸ ποῦρο:

— Γιὰ δὲ τον! ποῦρο καπνίζει!

— Αὐτὸ τοῦλειπε! θάπαντοῦσε ἢ ἀδελφὴ του.

Ἄ, ἢ μουστίσα αὐτὴ δὲν τὸν χώνευε, αὐτὴ ἔλο τὸν κατηγοροῦσε στίς φιλενάδες τῆς. Καὶ ὅμως αὐτὸς ποτέ λόγο κακὸ δὲν τῆς εἶχε πεῖ..

Καὶ ὁ Φίλιππος μὲ τὸ ποῦρο στὸ στόμα πέρασε ἀπ' ἔξω ἀπ' τὸ σαλονάκι..

Κεῖνη τὴ στιγμή μέσα τὸ ρωλόγι ἀρχισε νὰ χτυπᾶ. Ἐγινε τότε στὸ σαλονάκι ἕνας θόρυβος μικρὸς.

— Μὰ καθήστε ἀκόμα, καθήστε λίγο, ἀκόμα! ἀκουσε ὁ Φίλιππος, πούχε σταθεῖ ἀπ' ἔξω χωρὶς νὰ φαίνεται, νὰ λείει ἢ μάνα του.

Καὶ ἡ φωνὴ τοῦ γαμπροῦ του, ἔπειτα, βαριά, σοβαρή:

— Μὰ κέγῳ δὲν ἐτελείωσα ἀκόμα! πῶς θὰ φύγετε!

Ἐγινε ἡσυχία, ἀφοῦ εἶπαν λίγα λογάρια.

Καὶ ὁ γαμπρός του μίλησε, ἢ ἔξακολούθησε τὴν ὁμιλία του πούχε διακόψει ὁ χτύπος τοῦ ρωλοιοῦ.

— Μὰ τί νὰ λείει αὐτός; εἶπε καὶ ὁ Φίλιππος καὶ πλησίασε πὶὸ κοντὰ γιὰ νὰκούσει.

Ἄκουγε τί ὁ γαμπρός του ἔλεγε, καὶ τὰ ξανάλεγε ἀλλαγμένα καὶ μαζεμμένα, μὲ τὸ νοῦ του, ἢ καλλίτερα στὸν ἑαυτό του σὰν αὐτός, ὁ ἑαυτός του, νὰ μὴν τάχε ἀκούσει:

— Καὶ κάνει ἔτσι, καὶ δὲ βρίσκει τὸ πορτοφόλι του!

Τῶς ἀφήσει στ' ἄλλο σακκάκι. Πῶς νὰ κάνει; Ὁ ὑπάλληλος τοῦ τράμ ὅμως, τοῦ δίνει ἕνα ἑκατοστάρικο! Ὁ ὑπάλληλος τοῦ τράμ τοῦ δίνει ἕνα ἑκατοστάρικο! Τᾶκουσε; Θεὲ φύλαγε!

Καὶ ἡ φωνὴ τῆς μάνας του:

— Τὸ παρουσιαστικό, καλέ, τὸ παρουσιαστικό! Αὐτὸ εἶνε κάτι!

Ἔστερα ἡ φωνὴ τῆς ἀδερφῆς του:

— Τί κάτι! εἶνε τὸ δλον!

— Μπράβο σας τὸ βρήκατε! ἔκανε καὶ ὁ Φίλιππος φεύγοντας.

(Συνέχεια)

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ Ν. ΒΟΥΤΥΡΑΣ

ΣΤΗΝ ΚΟΥΠΑΣΤΗ

Τῆς μητέρας μου

Διάπλατα τὰ πανιά μας ἀνοιγμένα,
πάλι γιὰ νὰ μισέψουμε καὶ πάλι,
μὲ τὸ στρωτὸ τὸ φρέσκο μαϊστράλι
γιὰ τὰ νοσταλγημένα, γιὰ τὰ ξένα.

Καὶ μᾶς ξεπροβοδᾶν ἀπ' τ' ἀκρογιάλι
τὰ μάτια ἔλα ὄγρὰ τ' ἀγαπημένα
(τόσα λευκὰ μαντήλια) κι' ἕνα—ἕνα,
νὰ τρέμῃ μὲς' στὴ σούρπα ἀγάλι—ἀγάλι—

Κι' ἀργὰ καθὼς ξεφεύγουμε σὰ μᾶκρην,
τὰ μάτια καθὼς στρέφω πρὸς τὰ πέρα,
οδυσμένο τὸ μαντήλι σου μητέρα.

Καὶ μόνο στὸ τρεμάμενό μου δάκρυ
σὲ ξαναβρίσκω τώρα, ὅπως τὸ δεῖλι,
μὲ τὸν καημὸ τοῦ χωρισμοῦ στὰ χεῖλι.

ΣΠΥΡΟΣ ΚΑΡΑΛΗΣ

Ἀπὸ τίς «ΩΡΕΣ ΠΟΥ ΠΕΡΝΟΥΝ»

ΤΡΑΓΩΔΙΕΣ

Τῆς Μαρίνας Κοτοπούλη

Τοῦ γήλιου ἀχτίδα μὲς' στὰ προσκεφάλια
Παίζει μὲ τὰ χυτὰ μαλλιά. Γερμένη,
Ἐἴστηθη ἀπάνου στὸ κρεβάτι ἢ Ἐλένη—
Σὰν σ' ὀλυμπία τριήρη—τ' ἀκρογυῖα

Τῆς ἡδονῆς λαγγεῦει. Ὁ Πάρις λείπει.
Νωχελικὰ σηκώνεται καὶ στέκει
Στὸ παραθύρι, πού ἀπ' τὸν κάμπο οἱ χτύποι

Φτάναν μὲ τίς κλαγγὲς καὶ τὸ πελέκι.
— Ὁ Πάρις; Ὁ Μενέλας; Τρῶες; Ἄργεῖτες;—
... Ἀράδα δάγκαναν τὴ γῆν εἰ ἀλλήτες.

ΟΙΔΙΠΟΥΣ

— Αἶαί αἶαί, ὄδοτανος ἐγώ,
Ποι γὰς φέρομι τλάμων;

Σοφ. Οἰδ. Τυρ. στ. 1307

Στὸ γυαλὸ ὥρμησε ἢ Σφίγγα μανιασμένη
Καὶ πνίγηκε. Ὁ φονιάς τοῦ Λαῖου ἐπερπάτει
Γοργὸς στὸ τραγικὸ τὸ μονοπάτι
Τῆς Θήβας. Ἡ Γιοκάστη, στολισμένη

Στὰ νυφικὰ τῆς, τὸ γαμπρὸ προσμένει
Γερτὴ στ' ἀνθὸστρωτο ἀψηλὸ κρεβάτι.
Μὲ γτέφια, σειστρα, αἰλούς, πλήθος γιομάτη
Τῶν προπουλαίων ἢ αὐλή. Κι' ὁ Οἰδίπους μπαίνει.

Καὶ μιὰ νυχτιὰ ἢ Εἰρωνεία τὸ κρύο δαχτύλι
Κράταε στ' ἀχέλι, ὄντας σ' ὠδήγησε κάτου
Στὴν τραγικὴ τὴ ζωὴν ἐνὸς θανάτου

Ὁ Πόνος σου: Ἡ Ἀντιγόνη σου. Κι' οἱ σκύλοι,
Τυφλὸς τὴ νύχτα ὡς πέρναε, λαχταροῦσαν,
Κι' ὀρθότριχοι κρυβόσαν κι' ἄλυχοῦσαν.

ΤΟ ΧΡΥΣΟΥΝ ΔΕΡΑΣ

— Ὁ μῖσος, ὃ μέγιστον ἐχθίστη γόναί
Θεοὶς τε καρμὸ παντὶ τ' ἀνθρώπω γέναι.

Ἐδρ. Μήδεια στ. 1323

Δεξιὰ μας ἢ Ἴμπρος μαῦριζε καὶ πρίμα
Μᾶς ἔστελενε ἢ στεριά τῆς Τροίας τὸ ἀγέρι
Μὲ μύρα ζωτικᾶ ἢ Ἀργώ, ξιφτέρι,
Κάτου ἀπὸ τ' ἄστρα ξέσκιζε τὸ κῶμα

Πρὸς τίς πατρίδες· Θεῖο κἀποιο ἕνα χέρι
Στὰ πάντα εἶχε σκορπίσει πλάνο ντύμα,
Κι' ἀπ' τὸ τιμὸν ὁ Ἰάσων οὔτε βῆμα,
Τὴν εὐτυχία ὀδηγώντας γιὰ νὰ φέρει.

Μὰ μπρός, πᾶνου ἀπ' τῆς πλώρης τὴ γοργόνα
Στέκεται—τραγικὴ Εἰμαρμένη—ἢ Μήδεια
Μὲ τὴν Ἐκάτη ἀπάνωθε κορῶνα,

ΗΛΕΧΤΡΑ

— Πύζον εἰ σθένης διπλῆν.
Σοφοκ. Ἠλέχτρα

Κάτου ἀπὸ τ' ἀψηλὸ τὸ περιστύλι
Γλύστραε τὸ σεληνόφωτο· ποτές τῆς
Δὲν ἦταν ὁμορφῆ ἔτσι ἢ νύχτα. Ὁ Ὁρέστης,
Χωρὶς φωνὴ καὶ μὲ χλωμὸ τ' ἀχείλι,

Πήγαινε ἀπάνου κάτου μὲ τῆς ζέστης
Καὶ τῆς ὀργῆς τὸ βῆμα· δὲν τοῦ ἐμίλει
Τὸ στόμα τῆς Ἠλέχτρας πιά, πού ἐφίλει
Στὰ πόδια του βουβὲς τίς προσευκὲς τῆς.

Καὶ μ' αὔρα, πού γλυκόπνεε ναναρίστρα,
Μόρα βαρειά τῆς φέρνει στὸ κρεβάτι
Τὸ μολεμένο πούναϊ ἢ Κλυταίμνηστρα:

Μ' ὀρθάνοιχτη πληγῇ κι' αἶμα γιομάτη,
Τὸν Ἀγαμέμνονα εἶδε νὰ τῆς κραίνει,
Κι' ἀγκομαχοῦσε... Ὁ Ὁρέστης ἀψὺς μπαίνει.

Η ΑΘΥΜΙΑ ΤΗΣ ΘΕΑΣ

— Σκέτλιοί ἐστέ, θεοί, ζηλήμονες.
Ὅμηρ. Ὀδ. Ε. στ. 117

Σὲ πέλαα ὁ γήλιος βύθιζε ἀτλαζένια
Καὶ πυρπολοῦσε τὸ νησί, πού οἱ μόσκοι
Τὸ δέναν μ' αὔρες. Κάτου ἀπὸ τὸ κιόσκι
Τὴν Καλυψὼ τοῦ ἀγύριστου δέρνει ἢ ἔννοια

Κι' οὔτε μιλεῖ, οὔτε ἀκούει τῆς πικροδόσκει
Τὰ στήθια ἢ μοναξιά τῆς ἢ ἀνθρωπένια.
Δειλὲς τὰ ὀπωρικά τὰ ζαχαρένια
Κρατοῦν οἱ δουλὲς καὶ τὸ χρυσοπλόσκι

Τοῦ νεχταριοῦ. Ὅχι πιά.. Τὰ ματοκλάδια
Πικρὸς ὁ ἦσκιος τοῦ Ὀδυσέα βαραίνει
Κι' ὀλυμπικὸ παράπονο ἀνεβαίνει

Στὰ χεῖλη τῆς: ἢ ἀθανασία. Ὅλα ἄδεια...
Κι' ἀσάλευτη θωρεῖ στὸ πέλαο πέρα
Νὰ σβῆνει ἕνα πανί μὲ τὴν ἡμέρα...

ΕΛΕΝΗ

— ... Φεῦγε, μὴ σ' ἔλῃ πόθω.
Αἶραι γὰρ ἀνδρῶν δμματα, ἐξαιρεί πόλις
Πίμπρησι δ' οἴκους ὧ' ἔχει κηλήματα.
Ἐδριπ. Τρωάδες, στ. 891

Χαιδεύτρα τοῦ Ἑλλησπόντου ἢ αὔρα μπαίνει
Στὸν πὶὸ ἀψηλὸ πύργο τῆς Τροίας, κι' ἀγάλια
Τ' ἄλυκα ρόδα στὰ χρυσὰ ἀνογογυῖα
Ἐυπνοῦνε ἐρωτικᾶ. Μιὰ μεθυσμένη

Με μάτια φλογισμένα, μαλλιά φείδια.
Κι' ὅπως ἀφρίζουε τὰ κύματα καὶ πᾶνε
Κάποιους νεκρούς, λές, κλαίει καὶ προμηνανε.

ΣΕΙΡΗΝΕΣ

— Δι' ἄρα τὴν πάντα
ἀνθρώπους θάλλουσι.
Ὅμ. Ὅδ. Μ στ. 39

Ἀνάκρυσμα ὀλυμπισιο τὰ μαϊστράλια,
Καὶ στὰ τυρρηνικὰ χάδια ζωσμένη
Στέκει ἡ Καπραιά γητεύτρα. Πλανταγμένη,
Ποθόσυρτη, λάγνα σκορπιέται ἀγάλια

Μιά μουσική, ὡς ὁ Θάνατος, ποὺ πηγαίνει
Σὰν τρυφερῆς ἀγάπης παρακάλια
Στὴν ἡδονὴ καλῶντας : σὶ' ἀκρογυάλια
στρίβουν τὴν πλῶρη οἱ ναῦτες μαγεμένοι.

Κι' ἄρπιες, μ' ὀλόρθα τὰ μαλλιά ἀπ' τὶς ρίζες,
Με μάτια φλόγες, μπῆρατα σιδερένια,
Θανατερῆς ἀγάπης, ὀρθοβύζες,

Τοὺς παίρνουν οἱ Σειρήνες τὴν καθ' ἔνοια,

Καὶ σήπουνται τὰ πλοῖα, κι' ἀκαρτεροῦνε
Μάταια οἱ πατρίδες νὰ τοὺς ξαναἰδοῦνε.

ΙΛΙΟΝ

— Τύφεται Ἴλιον, αἰδέζωμαν
Ἐρ. Τρωαδ. στ. 146

Ἀχνὸ τῆς Πελυξένης τὸ αἶμα ἀκόμη
Στὸν τάφο τ' Ἀχιλλέα. Ἐλεος κανένα
Στὸ θρήνο καὶ στὸ δάκρυ: σωριασμένα
Τὰ μέλαθρα, πυρπολημένοι οἱ δόμοι,

Κι' οἱ ἄντρες νεκροί. Κ' ἦσαν γιομάτοι οἱ δρόμοι
Πομπῆς οἰχτρῆς γαμήλιες: μὲ σκισμένα
Τὰ μάγουλα ἢ Ἀντρομάχη, μὲ πνιγμένα
Ξεφωνητὰ ἢ Κασάντρα, καὶ μὲ κόμη

Αὐτὴ καὶ σκόρπια ἢ γριὰ τοῦ Πριάμου Ἐκάδη
Σκλάδες πρὸς τὸ μοιραῖο τραβοῦν καράβι.
Κι' ἄργα τοὺς κάβους λύνουε. Κι' ἢ Ἐλένη,

Πι' ὀλεθρική κι' ὠραία στὰ φρυγικά της
Μῦρα, ἀπ' τὸ πλοῖο θωρεῖ τὴν Τροία ζωσμένη
Στὶς φλόγες νὰ λαμπίζει ὡς ἢ ματιά της.

ΑΛΕΚΟΣ ΜΟΥΤΖΟΥΡΙΔΗΣ

Ο ΩΚΕΑΝΟΣ
ΤΡΑΓΩΔΙΑ ΣΕ ΕΠΤΑ ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΙΚΟΝΑ ΕΚΤΗ

Καπνίζει καίγοντας τὸ στερνὸ τοῦ λάδι ἕνα λιχνάρι.
Ἡ αὐγὴ εἶναι κοντὰ πιά. Μιά μεγάλη, καθαρὴ ψαράδικη
καλύβα : στὸ ταβάνι κρέμεται ἕνα μικρὸ παραβάκι, ψιαγ-
μένο μὲ τέχνη—ὡς καὶ τὰ πανιά τοῦ ἀκόμα εἶναι ἀνοιγ-
μένα. Στάθηκε, κάπως ἀθελὰ του, ἕνα σημεῖο προσοχῆς,
καὶ ὄλοι, ὅσοι μιλοῦν, σωμαίνουν κ' ἀκούγουν, τὸ βλέπουνε,
μελετώντας ξεχωριστὰ τὸ καθένα γνώριμο ἥδη πανάκι του.
Πίσω ἀπ' τὸ σκοτεινὸ μπερτέ βρίσκεται τὸ πτώμα τοῦ Φί-
λιππα: ἢ καλύβα αὐτῆ τοῦ ἀνήκει.

Περιμένουν τὸν Χάγγαρτ—πῆγαν νὰ τὸν ζητήσουν.
Στοὺς μπάγκους στὸ μάκρος τῶν τοίχων πῆραν θέση οἱ
γέροι ψαράδες, διπλώνοντας τὰ χέρια ἐπάνω στὰ γόνατα,
μερικοὶ σὰ νὰ μισοκοιμοῦνται, ἄλλοι ρουφοῦν τὶς πίππες
τους. Μιλᾶν βαθύσκεφα καὶ προσεχτικά : μὴ τυχὸν καὶ
ποῦνε τίποτε τὸ περιττό. Σὰν ἔρχονταν κι' ἄλλοι ἀργοπο-
ρημένοι ψαράς, πρῶτα ρίχνει μιὰ ματιά πίσω στὸ μπερτέ,
κι' ὕστερα στριμώγνεται σιωπηλὸς στὴ σειρά, καὶ γιὰ
ὅσους δὲν ἔχει θέση ἐπάνω στὸ μπάγκο, φαίνεται πὺς νοιώ-
θουνε τὸν ἑαυτὸ τους στενόχωρα. Ὁ Ἀββᾶς βηματίζει βα-
ρεῖα μέσα στὴν κάμαρα, ἔχοντας διπλωμένα τὰ χέρια πίσω
στὴν πλάτη καὶ χαμηλώνοντας τὸ κεφάλι : ἀν τύχη κανεὶς
στὸ δρόμο του, τὸν ἀπομακρύνει ἄφρονος. Σωμαίνει καὶ
ζαρώνει σπασμωδικὰ τὰ φρύδια. Κάπου-κάπου ἀτενίζει
τὴν πόρτα ἢ τὸ παράθυρο, κι' ἀφιγκράζεται.

Ἐκεῖ μέσα εἶναι ὄλο ἄντρες. Ἀπὸ τίς γυναῖκες εἶναι
μόνον ἡ Μαριέτ : κάθεται μπρὸς στὸ τραπέζι καὶ ἀκατά-
παυτα παρακολουθεῖ τὸν πατέρα της μὲ φλογερά μάτια.
Κι' ἀνατριχιάζει σιγανὰ ἀπὸ κάθε δυνατὸ λόγο, ἀπὸ τὸν
ἤχο τῆς πόρτας ποὺ ἀνοίγει, καὶ ἀπὸ τὰ ἀπόμακρα ἀκόμη
βήματα. Τὴν νύχτα ἦρθε ἀπὸ τὴ θάλασσα ἢ ὀμίχλη καὶ
πλάκωσε ὅλη τὴ γῆ. Καὶ εἶναι τόσοσὴ ἢ σιγαλιὰ ποὺ ἀπλώ-
θηκε ἀπ' αὐτὴ, π' ἀκούγονται τ' ἄραιά καὶ μακρόσυρτα
χτυπήματα τῆς καμπάνας: εἶναι ἀπ' τὸν μακρυνὸ φᾶρο τοῦ
Ἁγ. Σταυροῦ, ποὺ προειδοποιεῖ τὰ παραπλανημένα μέσα
στὴν ὀμίχλη καράβια.

(Κάτινος φωνὴ στὴ γωνιά)

— Ἀπ' τὸ χτύπημα φαίνεται, πὺς δὲν εἶναι ἀπ' τοὺς
δικούς μας ὁ φονιάς. Σὲ μᾶς ἐδῶ δὲν ξέρουν νὰ χτυπᾶνε
ἔτσι. Αὐτὸς ἐμπηξε τὸ μαχαίρι δῶ, τῶφere ἀπὸ κείνη τὴ
μεριά, καὶ σχεδὸν ξεχώρισε, τὸ κεφάλι.

— Αὐτὸ δὲν τὸ κάνεις μ' ἕνα ἀτρόχιστο μαχαίρι!

— Ναί. Αὐτὸ δὲν τὸ κάνεις καὶ μ' ἕνα ἀδύνατο χέρι.
Ἐἶδα μιὰ φορά στὸ λιμάνι ἕνα σκοτωμένο ναύτη : ἦταν
σφαγμένος ἔτσι δά.

(Σιγῇ)

— Μὰ ποῦναι ἢ μάνα του; (ρωτάει κάποιος, νεύοντας
στὸ μέρος τοῦ μπερτέ.)

- Τὴν φροντίζει ἢ Σέλλη. Ἡ Σέλλη τὴν πῆρε σπῆτι της.
(Ὁ γέρω ψαράς ρωτᾶει σιγανὰ τὸν γείτονά του :)
- Ἐσένα ποιὸς στᾶχε πεῖ;
- Ἐμένα μὲ ξύπνησε ἢ Φρανσίνα. Καὶ σένα ποιὸς στὸ
εἶπε Μαρλέ;
- Κάποιος χτύπησε στὸ παράθυρο.
- Ποιὸς χτύπησε στὸ παράθυρο;
- Δὲν ξέρω.

(Σιγῇ)

- Μὰ πὺς δὲν ξέρεις; Ποιὸς τὸν εἶδε πρῶτος;
- Ποιὸς μποροῦσε νὰ περνᾶ ἀπὸ δῶ; Δὲν ἔχουμε
κανένα ποὺ νὰ περνᾶ τέτοιαν ὥρα.
- (Ἐνας ψαράς ἀπὸ τὴν ἄλλη ἄκρη ἀποκρίνεται :)
- Δὲν ἔχουμε κανένα ποὺ νὰ περνᾶ τέτοιαν ὥρα. Γιὰ
πῆς μας τὸ, Θωμά.

(Ὁ Θωμάς βγάζει τὴν πίππα :)

- Εἶμαι γείτονας τοῦ Φίλιππα, νὰ αὐτουνοῦ (δείχνει
τὸ μπερτέ). Ναί, ναί, τὸ γνωρίζετε ὄλοι, πὺς εἶμαι γείτο-
νάς του. Καὶ ἂν εἶνε κανεὶς ποὺ δὲν τὸ ξέρει, ἐγὼ ὡς τόσο
θὰ τὸ πῶ καὶ πάλι, σὰ θὰ βρισκομαι στὸ δικαστήριον : εἶμαι
γείτονάς του, νὰ ἐδῶ δίπλα κάθωμαι (στρέφει πρὸς τὸ πα-
ράθυρο.)
- (Μπαίνει ἕνας ἠλικιωμένος ψαράς καὶ στριμώγνεται
σιωπηλὸς στὴ σειρά τῶν ἄλλων.)
- Τὸ λοιπὸν, τί νέα, Τιμπό; (ρωτάει ὁ Ἀββᾶς στα-
ματώντας.)
- Μὰ τίποτε.
- Δὲν τὸν βρήκανε τὸν Χάγγαρτ;
- Ὅχι εἶναι τόσοσὴ ὀμίχλη, ποὺ φοβοῦνται μὴ χάσουν
τὸν ἑαυτὸ τους. Βαδίζουν καὶ φωνάζουν ὁ ἕνας τὸν ἄλλον,
ἄλλοι πάλι κρατιοῦνται ἀπὸ τὰ χέρια. Καὶ τὰ φανάρια δὲν
φαίνονται ἀπὸ δέκα βήματα μάκρος.

(Ὁ Ἀββᾶς χαμηλώνει τὸ κεφάλι καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ
βηματίζει. Ὁ γέρω ψαράς μιλάει χωρὶς νὰ ἀποτεινεται σὲ
κανένα :)

— Πολλὰ καράβια τώρα στὸ πέλαγο γουρλώσανε τὰ
μάτια!

— Ἐγὼ ἐρχόμουνα σὰ τυφλὸς (λέει ὁ Τιμπό). Ἀκού-
γεται πὺς βαράει ἢ καμπάνα τοῦ Ἁγίου Σταυροῦ. Μὰ κι'
αὐτὴ σὰ νάφυγε μακρὰ, οἱ καμπανιές* ἐρχονται ἀπὸ ἀρι-
στερά.

— Σὲ γελᾷ ἢ ὀμίχλη.

(Μιλάει ὁ γέρω-Ντεσφόσο :)

- Αὐτὸ δὲν ξαναγεῖνηκε ἄλλη φορά στὸ τόπο μας!
Ἀπὸ τότε ποὺ ὁ Ντιουγαμὲλ ἀνοῖξε τὸ κεφάλι τοῦ Ζάκ
μὲ τὸ γάντζο. Πᾶνε τριάντα, σαράντα χροῖμα....
- Τί λὲς Ντεσφόσο; (ρωτάει ὁ Ἀββᾶς :)
- Λέγω : πὺς; ἀπὸ τότε, ποὺ ὁ Ντιουγαμὲλ ἀνοῖξε τὸ
κεφάλι τοῦ Ζάκ...

ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΕΣ

VIII

Ἐέρω τὸ χρῶμα, ποὺ ἀρχινᾷ σὶ' Ἀπρίλη
τὴ βλάστηση νὰ σμίγει. Κι' ἂν βρεθῶ
στὰ ρέπια μύλου, ὡς πέφτει ἀργὰ τὸ δεῖλι
μ' ἕνα φεγγάρι ἀπανθῆ μου ὠχρῶ,
ἢ μεσ' τὴν πόλη τὴν αὐγή, ποὺ γῦσα
στὶς ἄσπρες πλάκες γράφονται θολὰ
μ' ἴσκιους μαιάνδρων, κι' ἀπ' τὰ κυπαρίσσια
ἀρχίζουνε ἕναν ὕμνο τὰ πουλιά.

Παντοῦ τὸ βλέπω, ὡς θεῖα λάμψη ἀπ' ὄλα
νὰ βγαίνει, ὡς ἀρμονία Πασχαλινῆ,
κι' ἔχει ἄλλο μῦρο τότε ἢ ἄσπρη βιόλα
στὸν κῆπο, καὶ τ' ἀηδὸνι ἄλλη φωνή.
Ἡ θεῖα αὐτὴ πνοή, τὴν κόρη ἀρπάζει
στ' ἄσπρο πεζοῦλι, μ' ὄνειρο βαθύ
καὶ τ' ἄσπρο ῥόδο γέρνει ἕνα μαράζι
γι' αὐτὸν ποῦχει ἀπ' τὴ νύχτα σταυρωθεῖ.....

*

Ὁ Θεριστῆς μ' ἀγγίζει μ' ἄλλη χάρη
μὲς τῶν σπαρτῶν μιὰ δλόχρυση πτυχή,
ποὺ σπᾶνε οἱ φωτοστάλες σὶ' ὄρμο στᾶρι
καὶ τὸ δρεπάνι πέφτει ὡς ἀστραπή.
Σκυφτὴ ἢ σταχομαζῶχτρα, γιὰ νὰ πάρει
λίγα σπυργιά, μὲ φόβο ἀκολουθεῖ
τοὺς θεριστές, κι' ἢ θεῖα γεννιά της λάμπει
στὰ μάτια της, ποὺ σκάφανε οἱ καῦμοί.

(Σὰν τῆς ἀρχαίας Ροθ ποῦταν στὰ θάμνη
τῶν γηραιῶν σου, ἐλπίδα, ὦ Ναομί).
Κάτω ἀπ' τὸν ἥλιο τί ἢ θερίστρα βλέπει
μὲς τὸν χρυσὸν ὀρίζοντα μακρὰ
κι' ἔχει τὸ χέρι ἐμπρὸς στὰ μάτια σκέπη;
Κι' ἀπ' τὴ βαθυὰ σκιαὶ σάν τι ξανοίγει
ὁ μάταιος ἀνθρώπος σ' αὐτὴ τὴ γῆ,
κι' ὄλο τὸ λόγισμό του ῥέμβος σμίγει
στ' ἀπίρου μέσα κόσμου τὴ σιγή;

*

Σὰν ἔρθει ὁ κρύος χειμῶνας, εὐωδιάζει
τὸ χαραγμένο ξύλο, κι' ἢ ἐλῆὰ
βάφεται μαύρη ἀπ' τὴν κορφή, κι' ἀλλάζει
τοῦ κάμπου ἢ ὀψη, κι' ἢ ὠχρῆ ἀντηλιά
πάλλεται σὲ ξεράδια. Τότε ἀρχίζει
ὁ πόθος νὰ φλογίζει νέα κορμιά,
καὶ μὲς τῶν ἔραστῶν νὰ λαμπυρίζει
τὰ μάτια, μιὰ καινούργια ἐπιθυμιά.
Γιατὶ εὐωδιάζει ἀπ' τὴ καπνιὰ τὸ σπῆτι
τοῦ πεύκου, κι' εἶναι ἢ ζέστα πειὸ γλυκεῖα
στὸ ἐρωτικὸ κρεβάτι, ἢ Ἀφροδίτη
μὲ πλάνες ποὺ τοὺς σέρνει. Ἐτσι βαθυὰ
γιὰ τὴ ζωὴ παλευεῖ πάντα ἢ Φύση
σ' ἀνθρώπους, ζῆα, κι' ἀνθη' καὶ τυφλά
μιὰ ἀδέβαιη μοῖρα θέλει ἀκολουθήση
ὁ ἀνθρώπος, ἐνῶ ἢ ἀστροφεγγιά
ἀπάνω του, ὡς μυστήριον τὸν παιδεύει,
κι' ὁ οὐρανὸς τὰ νέφη ἔπου σωρεῖ

Γ. Θ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

— Ναι, ναι! (λέει ὁ Ἀββᾶς καὶ πάλι βηματίζει).

— Τότες ἀκόμα ὁ Ντιουγαμὲλ ρίχτηκε μοναχὸς του ἀπὸ τὸ βράχο στὴ θάλασσα καὶ τσακίσθηκε—νά, πότε ἦταν αὐτό. Ἔτσι καὶ ρίχτηκε μοναχὸς του.

(Ἡ Μαριέτ ἀνατριχιάζει καὶ ἀτενίζει μὲ μῖσος αὐτὸν ποὺ μιλεῖ. Σιγὴ).

— Τί διηγέσαι, Θωμᾶ;

(Ὁ Θωμᾶς βγάζει τὴν πίππα του.)

— Τίποτε ἄλλο, ἔχτος ἀπὸ κείνο, πὼς κάποιος χτύπησε τὸ παράθυρό μου.

— Δὲν ξέρεις ποιὸς ἦταν;

— Ὅχι. Μὰ καὶ σὺ δὲν θὰν τὸ μάθης ποτέ. Βγαίνω, ποὺ λὲς καὶ βλέπω τὸ Φίλιππα καθησμένο στὴ πόρτα του.

Ἔ, δὲ μοῦ φάνηκε καὶ τόσο περιέργο: ὁ Φίλιππος συχνὰ-πυχνὰ τρίγυριζε τίς νύχτες ἀπὸ τότε, ποὺ . . . .

(Σιωπαίνει ἀναποφάσιστα. Ἡ Μαριέτ ἀπότομα:)

— Ἀπὸ τότε; Εἶπες: ἀπὸ τότε;

(Σιγὴ. Ἀποκρίνεται ὁ Ντεσφόσο, ἴσα καὶ βαρειά:)

— Ποὺ ἦρθε ὁ Χάγγαρτ σου. Ἐακολούθα Θωμᾶ.

— Ἐρχομαι καὶ τοῦ λέγω: «Γιατί χτύπησες Φίλιππα; θέλεις τίποτε;» Μ' αὐτὸς σωπαίνει.

— Σωπαίνει;

— Σωπαίνει. «Τὸ λοιπὸν σὰ δὲ θὲς τίποτε, σὺρε καλύτερα νὰ κοιμηθῆς, παλλικάρι μου», τοῦ λέγω ἐγώ. Μ' αὐτὸς σωπαίνει. Κοιτᾶω καὶ τί νὰ δῶ: ὁ λαίμῳς του ἦταν κομμένος κέρα-πέρα.

(Ἡ Μαριέτ ἀνατριχιάζει καὶ βλέπει μὲ μῖσος αὐτὸν ποὺ μιλάει. Σιγὴ. Μπαίνει κι' ἄλλος ψαρᾶς, ρίχνει μιὰ ματιὰ πίσω στὸ μπερτέ καὶ στριμώγνεται σιωπηλὸς στὴ σειρά. Πίσω ἀπὸ τὴν πόρτα ἀκούγονται γυναικεῖες φωνές· ὁ Ἀββᾶς σταματάει).

— Ἔ, σὺ Λεμπόν! Διῶξε τίς γυναῖκες! (τοῦ λέει:)

πές τους, δὲν ἔχουν καμιὰ δουλειὰ ἐδῶ.

(Ὁ Λεμπόν πηγαίνει).

— Στάσου (τὸν σταματᾶει ὁ Ἀββᾶς). Ρώτησε πὼς εἶναι ἡ μάνα του, τὴν φροντίζει ἢ Σέλλη.

(Ὁ Ντεσφόσο λέει:)

— Εἶπες νὰ διῶξουνε τίς γυναῖκες, Ἀββᾶ. Ἄμ' ἢ κόρη σου;—εἶναι ἐδῶ.

(Ὁ Ἀββᾶς βλέπει τὴν Μαριέτ, κι' αὐτὴ ἀποκρίνεται:)

— Ἐγὼ δὲν φεύγω ἀπὸ δῶ.

(Σιγὴ. Ὁ Ἀββᾶς βηματίζει, βλέπει τὸ κρεμασμένο καραβάκι καὶ ρωτᾶ:)

— Αὐτὸ τῶφιαξε κείνος;

(Ὅλοι βλέπουν τὸ καράβι)

— Ἐκεῖνος (ἀποκρίνεται ὁ Ντεσφόσο) τῶφιαξε τότε πούθελε νὰ φύγῃ ναύτης στὴν Ἀμερικὴ. Μὲ ρώταγε ἔλο πὼς ξαρτίζεται ἕνα τρικάρτο μπρίκι.

(Βλέπουν ξανὰ ἔλοι τὸ καράβι, τὰ καλοφιαγμένα κουκλόπανά του. Μπαίνει ὁ Λεμπόν).

— Δὲν ξέρω πὼς νὰ στὸ πῶ, Ἀββᾶ. Οἱ γυναῖκες λένε πὼς τάχατες τὸν φέρνουνε τὸν Χάγγαρτ καὶ τὸ ναύτη του. Οἱ γυναῖκες εἶναι τρομαγμένες.

(Ἡ Μαριέτ ριγᾶει καὶ βίχνει τὴ ματιά της στὴν πόρτα· ὁ Ἀββᾶς σταματᾷ).

— Μπράβο, χάρραξε κι' ἔλας, γίνηκε γαλάζια ἡ δμίχλη (λέγει ἕνας ψαρᾶς τ' ἄλλουνοῦ, μὰ ἢ φωνή του κέθεται ἀπὸ κωφα).

— Ναι. Ἄρχισε ἢ ἀμπωτίς. (ἀποκρίνεται ὁ ἄλλος ἔκωφᾶ).

(Σιγὴ—καὶ μέσα στὴ σιγὴ ἀντιχῶνε τ' ἄρυθμα βήματα αὐτῶν ποῦρχονται. Καμπόσοι νέοι ψαράδες μπαίνουν ξαναμμένα πρόσωπα φέρνοντας τὸν δεμένο Χάγγαρτ καὶ πίσω του σπρώχνουνε τὸν δεμένο ἐπίσης Χόρρε. Ὁ Χάγγαρτ εἶναι ἤρεμος. Ἀπ' τὴν ὥρα ὅπως ποὺ ἔδεσαν τὸν ναύτη παρουσιάστηκε κάτι τὸ ἐλεύτερο καὶ τ' ἄγριο στὴς κινήσεις του, στοὺς τρόπους, στὴν δεξυτέτα τῆς ἀνήσυχης ματιᾶς του.)

(Ἐνας ἀπ' αὐτοὺς ποὺ ἔφεραν τὸν Χάγγαρτ λέγει σιγανά τοῦ Ἀββᾶ:)

— Ἦταν κοντὰ στὴν ἐκκλησία. Πέρασαμε καμμιά ἕκαριὰ φορὲς ἀπὸ κει καὶ δὲν εἶδαμε κανένα, ὥσπου δὲ μὲ εἶπε ὁ ἴδιος: «ἐμένα ψάχνετε;» Τέτοια δμίχλη εἶναι πάντα.

(Ὁ Ἀββᾶς, νεύει ἄφωνος καὶ κάθεται. Ἡ Μαριέτ χαμογελάει τοῦ ἀντρα της μὲ τὰ χλωμά της χεῖλια, ἐκεῖνος ὅμως δὲν τὴν βλέπει καθόλου—καθὼς κι' ἔλοι οἱ ἄλλοι καρφῶνε μ' ἀπορία τὰ μάτια στὸ μικροσκοπικὸ καραβάκι αὐτοῦ.)

— Γειά σου Χάγγαρτ (λέει ὁ Ἀββᾶς).

— Γειά σου πατέρα.

— Ἐμένα μὲ λές: πατέρα;

— Ἐσένα.

— Ἐκανες λάθος, Χάγγαρτ. Δὲν εἶμαι πατέρας σου ἐγώ.

(Οἱ ψαράδες ἀνταλάξαν ἐπιδοκιμαστικά βλέμματα).

— Ἔ τότε, γειά σου Ἀββᾶ (μὲ ξαφνικὴ ἀδιαφορία λέει ὁ Χάγγαρτ καὶ πάλι ἐξετάζει μ' ἐνδιαφέρον τὸ καραβάκι. Ὁ Χόρρε μουρμουρίζει ἀνάμεσα στὰ δόντια:)

— Ἔτσι, ἔτσι, βᾶστα καλὰ Νόνη.

— Ποιὸς τῶχε κάμει αὐτὸ τὸ παιχνιδάκι; (ρωτᾷ ὁ Χάγγαρτ, μὰ δὲν πέρνει ἀπάντηση).

— Καλημέρα Γάρτ (λέει ἢ Μαριέτ χαμογελώντας). Εἶμαι, ἐγὼ ἢ γυναῖκα σου, ἢ Μαριέτ. Ἄσε με νὰ λύσω τὰ χέρια σου. (Μὲ χαμόγελο, κάνοντας πὼς δὲν βλέπει τοὺς ματωμένους λεκέδες, χαλαρώνει τὰ σκοινιά. Ὅλοι τὴν βλέπουνε σιωπῶντας, κυττάει καὶ ὁ Χάγγαρτ τὸ σκυμμένο καὶ ἀνήσυχον κεφάλι της).

— Εὐχαριστῶ (λέει ἐκεῖνος τεντώνοντας τὰ χέρια).

— Καλὰ θάτανε νὰ λύνανε καὶ τὰ δικὰ μου χέρια (λέει ὁ Χόρρε, μὰ δὲν πέρνει καμμιά ἀπάντηση).

ΑΒΒΑΣ. Χάγγαρτ! Ἐοῦ ἐσκότωσες τὸν Φίλιππα;

ΧΑΓΓΑΡΤ. Ἐγώ.

ΑΒΒΑΣ. Θὰ μᾶς πῆς ἀκόμη—εἰς Χάγγαρτ!— πὼς εἰς με τὰ ἴδια σου χέρια τὸν σκότωσες; Ἴσως νὰ περὶ ναύτη: «σὺρε ναύτη, νὰ σκοτώσης τὸν Φίλιππα» καὶ κείνος ἐπιασε καὶ τῶκανε, γιατί σ' ἀγαπᾷ καὶ σὲ τιμᾷ σὺν ἀρχηγό; Ἴσως νὰ γίνηκε ἔτσι τὸ πρᾶμμα; πές το Χάγγαρτ. Σ' ὀνόμαζα παιδί μου, Χάγγαρτ.

— ΧΑΓΓΑΡΤ. Ὅχι, δὲν διάταξα τὸ ναύτη νὰ τὸ κἀνῆ αὐτό. Ἐγὼ ὁ ἴδιός μὲ τὰ χέρια μου σκότωσα τὸ Φίλιππα. (Σιγὴ)

ΧΟΡΡΕ. Νόνη! Πές τους νὰ μοῦ λύσουνε τὰ χέρια καὶ νὰ μοῦ δώσουνε τὴν πίππα μου!

— Μὴ βιάζεσαι (βροντοφωνάζει ὁ παπάς). Μπορεῖς νὰ κάτσης δεμένος, μπερκή. Καὶ νὰ τὸ φοβάσαι τὸ λυμένο σκοινί, μὴ τυχὸν τυλιχτεῖ σὲ θηλειά.

(Ἀλλά, ἀκολουθῶντας κάποια ἀόρατὴ κίνηση, ἢ κάποιον βλέμμα τοῦ Χάγγαρτ, ζυγώνει ἢ Μαριέτ τὸ ναύτη καὶ τοῦ λύνει τὰ δεσμά του. Καὶ πάλι βλέπουν ἔλοι σιωπηλοὶ τὸ σκυμμένο καὶ ταραγμένο της κεφάλι. Ἰστερα γυρίζουν τὰ τὰ μάτια στὸ Χάγγαρτ,—κι' ὅπως βλέπανε πρὶν τὸ καραβάκι, ἔτσι τὸν βλέπουνε τώρα ἔλοι. Κι' ὁ ἴδιος τῶχε ξεχάσει τὸ παιχνιδάκι—λές καὶ ζύπνησε, περιφέρει τὸ βλέμμα ἐπάνω στοὺς ψαράδες κι' ἀτενίζει πολλὴν ὥρα τὸ σκοῦρο μπερτέ).

ΑΒΒΑΣ. Χάγγαρτ εἶμαι ἐγὼ ποὺ σὲ ρωτᾶω. Ποιὸς τῶφιε δῶ τὸ κορμὶ τοῦ Φίλιππα;

ΧΑΓΓΑΡΤ. Ἐγώ. Ἐγὼ τὸν ἔφερα καὶ τὸν κάθησα στὴν πόρτα, μὲ τὸ κεφάλι ἀκουμπισμένο στὴν πόρτα, μὲ τὸ πρόσωπο στραμένο στὴ θάλασσα. Ἦταν πολὺ δύσκολο νὰ τὸ κάμω, γιατί ἔλο κι' ἔπεφε. Μὰ τῶκαμα ἐγώ.

ΑΒΒΑΣ. Γιατί τῶκανες αὐτό;

ΧΑΓΓΑΡΤ. Δὲν ξέρω ἀκριβῶς. Ἀκουσα πὼς ὁ Φίλιππος εἶχε μιὰ γρηθ-μάνα καὶ σκέφτηκα, πὼς ἔτσι θάταν ποῖδ' εὐχάριστο· καὶ γιὰ τοὺς δύο—καὶ σὲ κείνον καὶ στὴ μητέρα του.

ΑΒΒΑΣ. (συγκρατημένα). Μᾶς κοροϊδεύεις;

ΧΑΓΓΑΡΤ. Ὅχι, γιατί φαντάστηκες πὼς κοροϊδεύω; Δὲν ἔχω καμμιάν ὄρεξη γι' ἄστυα, καθὼς καὶ σεις.—Αὐτὸ τὸ καραβάκι τῶφιαξε ὁ Φίλιππος;

(Κανείς δὲν ἀποκρίνεται. Ἡ Μαριέτ λέγει, καθὼς σηκώνεται καὶ γέρνει ἐπάνω ἀπ' τὸ τραπέζι πρὸς τὸν Χάγγαρτ:)

— Ἔτσι δὲν εἶπες Χάγγαρτ: «φτωχὸ μου ἀγοράκι, σ' ἐσκότωσα γιατί ἔπρεπε νὰ σὲ σκοτώσω, μὰ τώρα θὰ σὲ πᾶω στὴ μητέρα σου, ἀγαπημένο μου ἀγοράκι».

— Εἶναι πολὺ θλιβερὰ αὐτὰ τὰ λόγια. Ποιὸς στὰ ὑπαγόρεψε, Μαριέτ; (ρωτᾷ μ' ἀπορία ὁ Χάγγαρτ).

— Τ' ἀκουσα. Καὶ δὲν εἶπες πὶδ' ὕστερα: «μάννα, νά, σοῦ ἔφερα τὸ γυιό σου, καὶ τὸν ἔβαλα νὰ κάτση στὴν πόρτα σου: πᾶρε τ' ἀγοράκι σου, μητέρα».

(Ὁ Χάγγαρτ σωπαίνει).

— Δὲν ξέρω, (λέει μ' ὀδύνη ὁ Ἀββᾶς:) δὲν ξέρω, στὸ τόπο μὲς κανεὶς δὲν σκοτώνει, καὶ μεῖς δὲν γνωρίζουμε, πὼς γίνεται αὐτό. Ἴσως ἔτσι πρέπει νὰ γίνεται: σκοτώνουν καὶ τὸν σκοτωμένο τὸν φέρνουν στὸ κατώφλι τῆς μητέρας. Τί μὲ βλέπεις ἔτσι, μούρη;

ΧΟΡΡΕ. (βάνουσα). Μὰ κατὰ τὴν δικιά μου γνώμη ἔπρεπε νὰ τὸν πετάξῃ στὴ θάλασσα. Ὁ Χάγγαρτ σας τρελλάθηκε, τοῦ τῶχω πει πρὸ πολλοῦ αὐτό.

(Ἐφφηνικὰ ὁ γέρω-Ντεσφόσο φωνάζει ἀνάμεσα στὴ βουή τῶν ἐπιδοκιμασιῶν τῶν ἄλλων:)

— Ἐοῦ σῶπα. Ἐμεῖς θὰ τὸν πᾶμε στὴν πολιτεία, ἐσένανε ὅμως θὰ σὲ κρεμάσωμε, σὰ γατί, καὶ ἄς μὴ τὸν σκότωσες ἐσοῦ.

— Πὶδ' σιγὰ, γέρο, πὶδ' σιγὰ (τὸν σταματᾶει ὁ Ἀββᾶς, ὥσπου τὸν βλέπει ὁ Χόρρε μὲ σιωπηλὴ περιφρόνηση ἐπάνω ἀπὸ τὰ κεφάλια). Χάγγαρτ ἐσένα ρωτᾶω: γιατί τὴν πῆρες τὴ ζωὴ τοῦ Φίλιππα; Τοῦ χρειαζότανε, καθὼς καὶ σένα ἢ δικιά σου.

ΧΑΓΓΑΡΤ. Ἦταν ἀρραβωνιαστικός τῆς Μαριέτ καὶ...
ΑΒΒΑΣ. Λοιπόν;
ΧΑΓΓΑΡΤ. Καί... Δὲν θέλω νὰ μιλήσω. Γιατί δὲν μὲ ρωτήσατε προτῆτερα, θταν ἦταν ζωντανὸς ἀκόμη; Τώρα τὸν σκότωσα.

— Μά... (λέει ὁ Ἀββᾶς, καὶ μέσα στὴ βαρεῖα φωνή του ἀνηχεί ἢ ἱκεσία:) Ἴσως νάχες μετανοήσῃ κι' ἔλας Χάγγαρτ; Εἰσαι καλὸς ἄνθρωπος, Χάγγαρτ, σὲ γνωρίζω, στὰ καλὰ σου δὲν μπορεῖς νὰ σκοτώσης οὔτε μυῖγα. Ἴσως ἦπιες λίγο περισσότερο, αὐτὸ συμβαίνει στοὺς νέους, κι' ὁ Φίλιππος σοῦ εἶπε τίποτε, καὶ σύ....

— Ὅχι.

— Ὅχι; Ἐ, σὺν εἶναι ὄχι, ἄς εἶναι ὄχι—φέμματα παιδία; Ἴσως πάλι σ' ἐπιασε τίποτε, γιατί κι' αὐτὸ συμβαίνει στοὺς ἄνθρώπους: ξαφνικὰ τὸν πιάνει τὸν ἄνθρωπο ἢ κόκκινη ἢ δμίχλη, μουγκρίζει μέσα στὴν καρδιά τὸ ἄγριο θεριὸ καί... Τότε φτάνει μιὰ λέξη γιὰ νὰ...

— Ὅχι, ὁ Φίλιππος δὲν μοῦπε τίποτε. Περνοῦσε ἀπὸ τὸ δρόμο, σὺν πετάχτηκα ἀπ' τὴ μεγάλη πέτρα ὅπου ἤμουν κρυμμένος καὶ τοῦμπηξα τὸ μαχαῖρι στὸ λαίμῳ. Δὲν πρόφταξε μὴτε νὰ τρομάξῃ. Ὡς τόσο ἀν θέλετε... (Ὁ Χάγγαρτ βλέπει μὲ δισταγμὸ τοὺς ψαράδες) τὸν λυποῦμαι λίγο: Δηλαδή, πολὺ λίγο. Ἐκεῖνος τῶφιαξε τὸ παιχνιδάκι αὐτό;

(Ὁ Ἀββᾶς χαμηλώνει σκυθρωπὸς τὸ κεφάλι. Καὶ πάλι φωνάζει ὁ Ντεσφόσο ἀνάμεσα στὰ ἐπιδοκιμαστικά νεύματα τῶν ἄλλων).

— Ὅχι! Ρώτησέ τον Ἀββᾶ, τί ἔκανε στὴν ἐκκλησία. Ὁ Ντᾶν τοὺς εἶδε ἀπὸ τὸ παράθυρο. Θὰ πῆς τώρα πὼς δὲν ἦσουν αἰσοῦ μὲ τὸν καταραμένο ναύτη σου στὴν ἐκκλησία; Τί ἔκανες ἐκεῖ; μίλα.

(Ὁ Χάγγαρτ τὸν ἀτενίζει ἐπίμονα καὶ ἀποκρίνεται ἀργά:)

— Μιλοῦσα μὲ τὸν διάβολο.
(Συγκρατημένη βοή. Ὁ Ἀββᾶς ἀναπηδάει ἀπὸ τὴ θέση του καὶ φωνάζει μὲ ὀργή:)

— Ἀς σοῦ κάτσει λοιπὸν στὸ σβέρο! Ἐ, Πιέρ, Τζούλ, δέστε τον ὅσο μπορεῖτε πὶδ' σφιχτά, κι' ἄς μὲνον δεμένοι ὡς τὴν αὐγή. Κι' αὐτὸν ἐκεῖ, ποὺ εἶναι μαζί του. Καὶ τὸ πρῶτ-πρῶτ πηγαίνετέ τους στὴ χώρα, στοὺς δικαστάδες. Δὲν τοὺς γνωρίζω τοὺς καταραμένους νόμους τῆς πολιτείας τους (φωνάζει μ' ἀπόγνωση ὁ Ἀββᾶς) μὰ σένανε θὰ σὲ κρεμάσουνε Χάγγαρτ! Θὰ κρέμεσαι στὸ σκοινί ἐπάνω Χάγγαρτ!

(Ὁ Χόρρε σκουντάει βάνουσα ἕνα νεαρὸ ψαρᾶ ποὺ ζύγωσε μὲ τὸ σκοινί, καὶ λέει σιγανά τοῦ Ντεσφόσο:)

— Σπουδαία ὑπόθεση, γέροντᾶκο. Δὸς' μοῦ το γιὰ μιὰ στιγμή—ἄς μὴ τ' ἀκούσῃ κείνος (νεύει στὸ μέρος τοῦ Χάγγαρτ).

— Δὲν σὲ πιστεύω.

— Καὶ δὲν εἶναι ἀνάγκη—ἔτσι, κάτι τοῦ λέγω, Νόνη, μιὰ μικρὴ δουλίτσα ἔχω μαζί του. Πᾶμε, πᾶμε, καὶ μὴ φοβάσαι—δὲν ἔχω μαχαῖρι ἐπάνω μου!

(Συνέχεια)

*Ἀπ' τὸ Ρωσσικὸ: ΑΘΗΝΑ I. ΣΑΡΑΝΤΙΔΗ

ΠΑΡΑΦΩΝΙΕΣ

IV

Λιγοθυμούνε τ' ἄτονα τὰ μάτια σου ἔσ'τὸ δεῖλι
κι' ἀργοσαλεύουν δεητικά τ' ἀναιμικά σου χεῖλη,
κ' ἡ ἄρρωστη πύρα, ἡ πληχτικά, μὲς ἔστην καρδιά σου στάζει
τὴν πίκρα τὴ μονότονη ἑνὸς ἤλιου ποῦ χλωμιάζει.

Τὸ κιόσκι τὸ ἀχυρόσκεπο, ποῦ ἀκίνητοίμα, δένει
ἢ κληματίδα, ἀπ' τὸν σκληρὸ χεῖμῶνα πληγωμένη.
Στὸ φῶς ἀπάνω, ἴδιοι λιγνὲς γραμμοὺλες τραδηγμένες,
τρέμουν οἱ κλώνοι ἄμα φυσοῦν νοτιᾶς φαρμοκεμμένες.

Κι' ὁ ἄρρωστος ἤλιος καίει, σὲ μιὰ νεκρὴ μονοτονία,
κ' ἡ ζέστα εἰν' ὅμοια πυρετὸς σ' ἐρωτικὴ ἄτονία,
κι' ὄλα, κι' ἡ ὄψι σου, ἡ λαλιά, κι' ὁ κῆπος, καὶ τὸ φῶς του,
σὸν ὄνειρο ἀντιφατικὸ ἔστη νάρκη ἑνὸς ἄρρώστου...

Τίναξε, σόννεφο ξανθό, τὰ ὠραία μαλλιά σου, πίσω,
κι' ἄσε, μ' ἕνα ἄρρητο φιλι τὰ μάτια σου νὰ κλείσω,
κι' ἄς στοχαστοῦμε τίς θαμπές τίς ὦρες, τὸν χειμῶνα,
τὰ κρίνα ἀκούοντας νὰ θροοῦν ἔσ'τὸν μουσκευμένο ἀνθῶνα...

V

Σὰν σ' ἕνα κλίμα βορεινὸ, παρόμοια ἔστην καρδιά μου
βρέχει, φυσάει, τὴν παγωνιά τὴ νοιώθω ὀλόγουρά μου.
Ἦ, πρὶν νὰ φτάσῃ κ' ἡ χιονιά ἔστη χειμωνιά μου ἀπάνω,
ἀπόψε ἄς ἦταν, μὲ τὸ πρῶτο φύλλο, νὰ πεθάνω!

Ἦ ἄτονία, ἔστὰ βαθουλά μεθυσιτικά σου στήθεια,
κ' ἡ παθιασμένη σου ἡδονή, μὸυ κρύβουν, —ξέρω ἀλήθεια, —
μέρες νεκρώσιμες, ν' ἀκούω ἔσ'τὸ πάρκο ποῦ χιονίζει,
τὸν ἄνεμο, σὰ μιὰν ὕστερική, νὰ ξεφωνίζῃ.

Μακρὰ μου μείνε : αὐτὴ ἡ χαρὰ, μὲ δάκρυα ἀγορασμένη,
—μόνος νὰ μείνω ἔσ'τὴ φθορά μου ἀπάνω, — ἄς μ' ἀπιμένη!
φεῦγα : κι' ἄς σοῦ λογαριαστή κι' αὐτὸ γιὰ καλωσύνη :
μὴ μοῦ ταραζῆς τῆς φθορᾶς τὴν ἱερὴ γαλήνη.

ΤΕΛΛΟΣ ΑΓΡΑΣ

ΜΑΡΤΗΣ

Στὴ ζέστη τῆς Μαρτιάτικης λιανάδας
ἢ φύση ξαποσταίνει ἡδονικά.

Μέσ' ἀπ' τὸ πέπλο μιᾶς χρυσῆς ἀχνάδας
τὰ πάντα λάμπουν γύρω ἁρμονικά.

Τὰ πάντα : καὶ τὸ πράσινο γρασίδι,
καὶ τὸ ψηλὸ λευκὸ καμπαναριὸ
καὶ τὸ ποτάμι ποῦ γλυστράει σὰ φεῖδι
καὶ τὸ μικρὸ χαρούμενο χωριό,

Κ' οἱ σταχτερὲς ἑλγές κ' οἱ στενοὶ δρόμοι
καὶ τὰ λουλούδια ποῦ εὐωδιὲς σκορποῦν
καὶ τ' ἄλογα τὰ ὀκνά—κ' ἑκεῖνα ἀκόμη
κ' ἑκεῖνα γαληνὰ λαμποκοποῦν.

Κορίτσια μὲ μιὰ χάρη νεραϊδένια
στὰ χόρτα ξαπλωμένα τραγουδοῦν
καὶ κάποτε γυρίζουν πίσω μ' ἔννοια
καὶ μὲ λαχτάρα, ποιὸς περνᾷ νὰ ἴδωθ.

Ἀφήνουν, κει ποῦ σκάδουνε, τίς τσάπες
οἱ ἐργάτες, τὰ κυττοῦν μ' ἐπιθυμιά
καὶ μέσα τους παράξενες ἀγάπες
γεννιῶνται καὶ πεθάνουν με μιὰ.

Κ' ἡ φύση ξαποσταίνει, στίς χαρὲς τῆς...
Μὰ ἡ πεταλούδα ἀνήσυχα γυρνᾷ
σὸν τὴν ψυχὴ τ' ἀνθρώπου, ποῦ ποτέ τῆς
ἀνάπαυση δὲ βρῖσκει πουθενά!

ΣΠΥΡΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΛΗΘΗ

Ἀγάλη ἀγάλη ἢ σκέψη ἐκεῖνη θάφευγε ἀπ' τὸ νοῦ μου
μὲ ἀπριλινὴ θάταν λαφρὰ συνεφασμένη αὐγὴ
ἢ ὠρα θὰ στάλαζε ὡσὴν μουσικὴ ἰλαρὴ βαθεία μου,
μιὰ μουσικὴ ἀπὸ φῶς θαμπόν, ἤχους θαμπούς.
Καμὰ δὲ θᾶρχονταν νὰ μὲ βαρύνει ἀνάμνησή μου.
Καὶ τὸν σκοπὸ ποῦ τὴν ψυχὴ μου ὄλη ἔχω κλείσει ἐκεῖ,
κι ὄλος ἀπ' τ' ὄνομά τῆς τὸ κρυφὸ μουσικοβλάει,
ἂν τύχαινε ὁ γλυκόπικρος στὰ χεῖλη μου νάρθει,
μηχανικά, σὸν ἀπὸ μιὰ συνήθεια, ἀφηρημένος,
θὰ τὸν ψιθύριζα τὸν θλιβερό, γοερὸ σκοπὸ.

ΜΙΑ ΜΕΡΑ

Σήμερα ἢ μέρα ἐπέρασε ἡμεῖς ἡ πρόσχαρους θορύβους
τῆς γειτονίας μου παίζοντας εὐθυμὰ ἐκράζαν τὰ παιδιά,
καὶ πρὸς τὸ βράδυ ἀπ' τὸ βουνὸ μιὰ συντροφιά κατέβηκε,
κι ὠρα μὲ γέλιο καὶ φωνὴ ἐπλημμύρησε τὸ δρόμο.
Χειμερινὸς ἤλιος γλυκὸς τὴν κάμαρά μου ἐξέστανε
παντοῦ ἀπλωμένους μαλακὰ στὰ σκεύη, στὰ βιβλία.
Τυραννικά κι ὀλόπικρα καὶ μαῦρα κι' ἀξεδιάλυτα
τὰ τωρινὰ δὲ μ' ἔζωσαν κι ὄσα γιὰ πάντα ἐσθύσαν.
Μόνο χαρὲς, τρελλὲς χαρὲς μὲς τὴν ψυχὴ μου ἐξύπνησαν,
καὶ γέλασαν καὶ κρέαζαν καὶ μ' ὄλους κελαῖδησαν
τῆς μέρας ὅπου πέρασε τοὺς πρόσχαρους ἡχοῦς.

ΚΛΕΩΝ ΠΑΡΑΣΧΟΣ

ΣΙΩΠΗΛΟ ΜΑΡΤΥΡΙΟ

Στὴν Α. Κ.

Ὁ Χάροντας διαβαίνοντας ξερρίζωσε
τῆς καρδιάς σου τὸ πιὸ ὄμορφο λουλούδι,
ἀφίνοντας στὸ διάβα του γιὰ ἀνάμνηση
μονότονο καὶ θλιβερὸ τραγοῦδι.

Ἕνα τραγοῦδι ποῦ ἀντηχεῖ νεκρώσιμα
στὴ σιγαλιὰ τῆς νύχτας τὴ θλιμμένη,
ἕνα τραγοῦδι, σὰ βουβὸ παράπονο,
ποῦ μέσα ἀπ' τὴν πικρὴ καρδιά σου βγαίνει.

Ἐέρεις νὰ πνίγῃς δάκρυα καὶ παράπονα
καὶ τὸ κεφάλι σιωπηλὰ νὰ γέρνῃς...
Γονατιστὴ, βουδῆ, ξέρεις νυχτόγημα
σὲ μιὰ σκιά μπροστὰ νὰ παραδέρνῃς...

ΕΣΠΕΡΟΣ ΑΛΓΕΙΝΟΣ

KARL EWALD

ΕΝΑΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΑΣ

Στὸ δικαστὴ μπροστὰ στεκόταν ἕνας ἄνθρωπος, ποῦ
ἐπὶ δώδεκα χρόνια ἔκλεβε τὸ ταμεῖο, ποῦ τοῦ εἶχαν ἐπι-
στευθῆ. Τώρα εἶχε ἀνακαλυφθῆ κι' αὐτὸς ὡμολόγησε ἀμέ-
σως τὴν ἐνοχὴ του.

Ὁ κατηγορούμενος στεκόταν ἐκεῖ μὲ ξεθωριασμένα
ροῦχα καὶ μὲ τὴν ἐκφραση τοῦ φουκαρᾶ στὸ πρόσωπό του.
Ἔχεις νὰ πῆς πρὸς ὑπεράσπισή σου ; > τὸν ρώτησε
ὁ δικαστὴς.

Τότε ὁ ἄνθρωπος γονάτισε χάμω καὶ σταύρωσε τὰ
χέρια.

Ἐν ἦτανε γιὰ μένα ποῦ ἔκλεψα, κύριε, > φώναξε.
Κοιτάξτε με καὶ πείτε μοναχὸς σας, ἂν εἶμαι ἀπὸ κείνους,
ποῦ περνοῦν τὴν ζωὴ τους στὴν καλοπέραση ! Γιὰ τὰ παι-
διά μου ἔκλεψα ! Ἔχω δέκα παιδιά, ποῦ θὰ πεθαίνανε ἀπ
τὴν πείνα, ἂν δὲν ἔκλεβα. Κοιτάξτε τὰ παιδιά μου, κύριε !
Εἶναι φτωχὰ σὸν καὶ μένα, τὰ μάγουλά τους εἶναι χλωμά,
τὰ ροῦχα τους κουρελιασμένα. Ὁ μισθὸς μου ἦτανε πάντα
τόσο λίγος, ποῦ δὲν μποροῦσα νὰ τὰ φέρω βόλτα καὶ νὰ
τὰ θρέψω ὄλα. Δὲ θὰ μποροῦσα νὰ τὰ βγάλω πέρα, ἂν δὲν
ἔκλεβα. >

Ἔναι ἀληθινὰ ὄσα λέει ; >

Οἱ μάρτυρες τὰ ἐπιβεβαιώνουν.

Ἦ τότε τὸν ἀπαλλάσσω τῆς κατηγορίας ἐπὶ κλοπῆ, >
ἀποφάσισε ὁ δικαστὴς. Ἔκανε ὅτι ἔπρεπε νὰ κάνῃ.—
Ὁδηγήστε τον ὅμως ἐξω καὶ κρεμάστε τον, γιὰ τὴν ἐσπείρε
στὸν κόσμον δέκα παιδιά, χωρὶς νὰ συλλογισθῆ πῶς θὰ μπο-
ροῦσε νὰ τὰ θρέψῃ. >

ἈΡΡΩΣΤΟΙ

Ἕνας ἄνθρωπος εἶχε γίνεῖ μανιακός.
Θεωροῦσε τὸν ἑαυτὸ του μεγαλύτερον ἀπὸ ὄλους τοὺς
ἄλλους, νόμιζε πῶς ἦταν προωρισμένος ἀπ' τὸ θεὸ γιὰ ἄρ-
χοντας τοῦ τόπου. Δὲν πίστευε σὲ καμμιὰν ἄλλη σοφία ἐξω
ἀπὸ τὴ δική του. Αὐτὸς καὶ μόνο ἦταν παντογνώστης. Ἔ-
βλεπε ὄράματα... Στρατιῶτες περνοῦσαν ἀπὸ μπροστὰ του.
Ἔκεινοὺς ποῦ τοῦ ἐναντιώνονταν, τοὺς ἐρριχνε στὴ φυλακὴ...
ἔθαζε νὰ τοὺς τουφεκίσουν...

Ἔἰς ἄνθρωπος πάσχει διανοητικῶς ! > ἐδήλωσε ὁ γιατρός.

ἜΠῶς εἶναι δυνατόν ; > ρώτησε ἡ σύζυγος τοῦ ἀνθρώ-
που. ἘΜιλεῖ ἀκόμα τόσο φρόνιμα ! Κι' ὅτι λέει εἶναι σω-
στό... Δὲ γυρεύει τίποτα γιὰ τὸν ἑαυτὸ του... Τί καλὰ ποῦ
θᾶταν, ἂν μποροῦσε νὰ κάνῃ ὅτι θέλει ! >

Ὁ γιατρός ὅμως κούνησε τὸ κεφάλι καὶ εἶπε : Ἦ ἂν
ἦταν ὄγιῆς, τότε θὰ πολεμοῦσε γιὰ τίς ἰδέες του ὡς ποιη-
τῆς, ὡς πολιτικὸς, ὡς σοφός, ὡς ἐπαναστάτης... Τώρα ὅμως
ἔχει χάσει τὴν ἰσορροπία του, τὸ σπαθὶ τῆς φρόνησῆς ἐπεσε
ἀπὸ τὰ χέρια του. Θεωρεῖ τὸν ἑαυτὸ του—χωρὶς ἀγῶνα
καὶ χωρὶς δουλειὰ—ὡς βασιλέα, ὡς κυρίαρχο... Εἶναι χα-
μένος... ἄρρωστος... >

Κεῖνη τὴν ὠρα καλέσανε τὸν γιατρὸν στοῦ βασιλεῖ. Ἕνας
ἀγγελιαφόρος τοῦφερε τὴν εἶδηση.

Ἦ Πῶς ὀνομάζεται ἡ ἄρρώστεια τοῦ ἀνδρός μου ; > ρώ-

τησε ἡ σύζυγος, τὴ στιγμὴ ποῦ ὁ γιατρός τὴν ἀποχαιρε-
τοῦσε.

Ἦ Μεγαλομανία ! > ἦταν ἡ ἀπάντησή.

*

Ὁ βασιλεὺς εἶχε γίνεῖ μανιακός.

Εἶπε κι' ἀνοιξάν τὴν πύλη τοῦ παλατιοῦ, ἔδωξε τοὺς
φύλακες, ἔτσι ποῦ νὰ μπορῆ νὰ μπαίνει μέσα ὁ καθένας
ἐλεύθερα. Πῆγαινε ἐξω στὸ δρόμο, ἀνακατεῦσταν μὲ τὸ
λαὸ καὶ ρῶτοῦσε τὸν ἕνα καὶ τὸν ἄλλο, πῶς ἔπρεπε νὰ κυ-
βερᾷ τὸ βασίλειο. Διέταξε τοὺς στρατιῶτες νὰ παρατήσουν
τὰ ὄπλα τους, γιὰ τὴν δὲν ἤθελε πιά νὰ κάνῃ πόλεμο.

Ἦ Ὁ βασιλεὺς πάσχει διανοητικῶς ! > ἐδήλωσε ὁ γιατρός.

Ἦ Πῶς εἶναι δυνατόν ; > ρώτησε ἡ βασίλισσα. Δὲν ἀνέ-
θηκε ποτὲ σὲ θρόνον ἕνας εὐγενέστερος ἢ γεμόνας. Δὲ θέλει
παρὰ τὴν εὐημερία τοῦ λαοῦ του... Ἦ ἂν πραγματοποιήσῃ
τὰ σχέδιά του, ὄλοι οἱ ἄνθρωποι θὰ γίνον ἑυτυχέστεροι. >

Ὁ γιατρός ὅμως κούνησε τὸ κεφάλι καὶ εἶπε : Ἦ ἂν
ἦταν ὄγιῆς, τότε θὰ κυβερνοῦσε. Μὲ τοὺς στρατιῶτες του
θᾶκανε σεβαστὴ τὴ θέλησή του. Τώρα ὅμως ἔχει χάσει τὴν
ἰσορροπία του. Τὸ στέμμα ἐπεσε ἀπὸ τὴν κεφαλὴ του.
Θεωρεῖ τὸν ἑαυτὸ του σὰ μιὰν ἀφελῆ κ' εὐτυχιμένη ἀν-
θρώπινη ψυχὴ, ποῦ τῆς ἀρκεῖ νὰ ὀνειρεύεται καὶ νὰ πλάθῃ,
νὰ ρωτᾷ, ν' ἀγωνίζεται καὶ νὰ μαθαίνη... Εἶναι χαμένος...
ἄρρωστος... >

Ἦ Πῶς ὀνομάζεται ἡ ἄρρώστια τοῦ βασιλέως ; > ρώτησε ἡ
basilissa.

Ἦ Μεγαλομανία ! > ἦταν ἡ ἀπάντησή.

Ἦ ἈΓΓΑΛΙΑ ΕΠΕΣΕ --

Στὸν ποιητὴ πῆγε μιὰ γυναίκα, ποῦ τὴν εἶχε ἀγαπήσει
κ' ὕστερα τὴν ἐγκατέλειψε.

Ἦ Τί θέλεις ; > τὴ ρώτησε.

Ἦ Θέλω νὰ σὲ κατηγορήσω γιὰ τὴν ἀπιστία σου, > ἀπάν-
τησε. Ἦ Κοίτα, ἀκόμα φυλάγω τὸ γάντι σου, ποῦ ξέχασες
σπίτι μου ἐδῶ κ' ἔφτα χρόνια. Τὸ μπουκέτο μὲ τὰ τριαν-
τάφυλλα, ποῦ μοῦ δώρησες, τὸ ποτίζω κάθε βράδυ μὲ νερὸ
ἀπὸ τὰ δάκρυά μου. Οἱ παντόφλες σου βρίσκονται ἀκόμα
κάτω ἀπὸ τὸ κρεβάτι μου κι' ὁ παραμικρότερος λόγος
σου ζῆ μέσα στὴ μνήμη σου. Ἦ Ἔσ' ὅμως μὲ ξέχασες. Χα-
ρούμενος τώρα, φίλας ἄλλες γυναίκες. >

Ἦ Δόσε μου τὰ κόκκινα χέρια σου, > εἶπε ὁ ποιητῆς.

Ἦ Ἐκεῖνη ἔβαλε νευρικά τὰ χέρια τῆς πίσω στὴ ράχη
τῆς κ' ἔγινε κατάχλωμη, ἐνῶ τὰ μάτια τῆς ἐδγάζανε φωτιές.
Ἦ Σὲ χίλιους στίχους τραγοῦδησες τὴ λευκότητά τους. >

Ἦ Σήκωσε τὸ φόρεμα σου πάνω ἀπ' τὰ μεγάλα πόδια
σου, > εἶπε ὁ ποιητῆς.

Τότε χτύπησε τὰ πόδια τῆς χάμω καὶ δὲν μποροῦσε
νὰ βγάλῃ λέξη ἀπ' τὴν ὀργὴ τῆς.

Ἦ Ἀηδία ! τὰ τραγοῦδια σου ἔκαναν περίφημο στὸν κό-
σμον ὄλο τὸ μικρὸ μου ποδαράκι. Κάθε παληκάρι τὸ τρα-
γοῦδει στὴν λατρευτὴ του. >

Ἦ Ὁ ποιητῆς ὅμως κούνησε τὸ κεφάλι του καὶ τὴν κοί-
ταξε μ' ἀπορία.

Ἦ Φιλιγγία, τί ἄλλο θὲς ἀκόμα ; Ἦ Ἦσουν μιὰ κυρούλα
τοῦ τζακιῦ καὶ σ' ἔκανα πριγκηπέσσα. >

(Μετᾶφραση)

ΠΕΤΡΟΣ ΣΤΩ-ΓΚΟΣ

THE MINION

Κάτω τὰ νερά και οἱ κάμποι,
Πάνω τοῦ ἥλιου τὸ ἄσμα λάμπει,
Κι' ἄχ περιώντας μοῦ ξυπνά,
Σὰ δικά σου, τὰ δεινά μου
Στὴν καρδιά μου,
Κάθε μιὰν αὐγὴ ξανά.

Κ' ἡ νυχτιὰ πικρὴ εἶναι ὠμίμα,
Τὰ ὄνειρά μου τὰ θλιμμένα
Θᾶρθουν τότε νὰ με βροῦν·
Καὶ τὰ νοιώθω τὰ δεινά μου
Στὴν καρδιά μου,
Πλάθοντας κρυφά, νὰ ὁμοῦν.

Χρόνια τώρα βλέπω πέρα
Πλοῖα νὰ τρέχουν στὸν ἀγέρα·
Ὅλα φτάνουν σὲ μιὰ γῆ.
Μ' ἄχ τ' ἀδιάκοπα δεινά μου,
Στὴν καρδιά μου,
Οὔτε πλέουνε μιὰ στιγμὴ.

Πρέπει νὰ φορῶ ὄλο χάρη
Ροῦχα, μέσ' ἀπὸ τὸ ἐρμάρι,
Ποὺ εἶναι σήμερα γιορτή.
Ποῖος μαντεύει τὰ δεινά μου
Τὴν καρδιά μου
Πῶς τὴν κάναν μιὰ πληγή!

Μυστικά νὰ κλαίω πρέπει,
Μὰ ὁ καθένας τους με βλέπει
Ροδαλὴ και γελαστή.
Χάρο ἂν δίναν τὰ δεινά μου
Στὴν καρδιά μου,
Θᾶμουν πιά καιρὸ νεκρή.

ΤΟΥ ΑΓΑΠΗΜΕΝΟΥ Η ΣΥΝΤΡΟΦΙΑ

Σκέφτομαι Σένα, ὁ ἥλιος σὰ φωτᾶ,
Μὲς στὸ γυαλὸ ὅπως πέφτει·
Σκέφτομαι Σέ, ἡ σελήνη ὅταν κοιτᾶ
Στῆς λίμνης τὸν καθρέφτη.

Σένα κοιτῶ, στὸ δρόμο ἐκεῖ μακριά
Ἡ σκόνη ὡς ἀνεβαίνει,
Κι' ὅταν τὸ μονοπάτι στὴ βαθεῖα
Νύχτα κανεὶς διαβαίνει.

Ἄκούω Ἐσέ, σὰ μοίρονται βραχνά
Τὰ κύματα ποὺ σαῖνε.
Στὸ βουβὸν ἄσος πάω κι' ἀκούω συχνά,
Τὰ πάντα ὅταν σιγᾶνε,

Εἶμαι μὲ Σέ· κι' ἂν ἦσουν πιὸ μακριά,
Κοντὰ μου ἐσὺ κάθε ὥρα!
Ὅ ἥλιος δύνει, σὲ λίγο ξαστερᾶ.
Ὦ νᾶσουν πλαί μου τώρα!

EDUARD MÖRIKE

PEREGRINA

Αὐτῶν τῶν μαύρων και πιστῶν ματιῶν ὁ θεῖος καθρέφτης
Λὲς κ' εἶναι τὸ ἀντιφῆγγισμα χρυσοῦ βαθεῖα κρυμμένου·
Μέσα ἂπ' τοῦ στήθους τ' ἄδυστα θαρρεῖς πῶς ἀνεβαίνει,
Τι ἐκεῖ μορεῖ τέτοιος χρυσὸς σὲ θλίψη ἄγία νὰ μένη.
Σ' αὐτῆς τῆς ἄπειρης ματιᾶς γιὰ νὰ χαθῶ τὴ νύχτα,
Μονάχο, ἀνῆξερο παιδί, με προσκαλεῖς ὀλοένα—
Θὲς τολμηρὰ νὰ πέσωμε σὶς φλόγες, και γελώντας
Προσφέρεῖς μου τὸ θάνατο στῆς Ἄμαρτίας τὴν κούπα.

ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΚΥΝΗΓΟΥ

Πάνω στὸ χιόνι εἶν' ὁμορφα τὰ χνάριε τοῦ πουλιοῦ,
Σὰν περπατᾶ στὴν κορυφὴ μονάχο τοῦ βουνοῦ·
Μὰ τῆς ἀγάπης πιὸ ὁμορφα γράφει τὸ ἀνθένιο χέρι,
Ὅταν μοῦ στέλνη μῆνυμα στὰ μακρινὰ τὰ μέρη.

Πάνω στὰ αἰθέρια ἕνας ρωδιὸς πετάει γοργὰ γοργά,
Τόξο οὔτε βόλι φτάνει τον, τόσο ποὺ πάει ψηλά·
Χίλιες φορὲς ὅμως ψηλὰ και πιὸ γοργὰ πετᾶνε
Οἱ λογισμοὶ πιστῆς καρδιᾶς, στὴν ἀγαπῶ σὰν πάνε.

Η ΑΠΑΡΝΗΜΕΝΗ ΨΥΧΟΚΟΡΗ

Οἱ πετεινοὶ ὡς λαλήσουν
Πρέπει νὰ πάω στὴ σιὰ,
Και πρὶν τ' ἀστέρια σβύσουν
Ν' ἀνάσω τὴ φωτιά.

Ὁραῖα σὶς φλόγες, πληθὸς
Οἱ σπίντες ξεπετοῦν·
Κοιτώντας τις, τὸ στήθος
Καῦμοι μοῦ τυραννοῦν.

Ξάφνου θυμᾶμαι ὀμίμα,
Ἄπιστο ἐσὺ παιδί,
Τὴ μαύρη νύχτα ἐσένα
Πῶς εἶχα ὄνειρευτῆ.

Τότε ἡ ματιὰ θαλῶνει,
Τὸ δάκρυ μου κυλᾶ·
Κ' ἡ μέρα εἶσαι ζυγώνει —
Πότε ἄχ! θάρθη ἡ νυχτιὰ!

(Μετάφραση)

ΛΕΩΝ ΚΟΥΚΟΥΛΑΣ

JOHN KEATS

Ἐκατὸ χρόνια κλείνουνε φέτος ἂπ' τὸν καιρὸ, ποὺ ὁ
Κῆτες πέθανε φθισικός στὴ Ῥώμη σὲ ἡλικία 25 χρονῶν.
Νά, πῶς περιγράφει τὸν θάνατό του, ὁ φίλος του Severn,
ποὺ παραστάθηκε σὶς τελευταῖες του στιγμῆς:

«Κατὰ τις τέσσαρις ὁ θάνατος ἄρχισε νὰ προσεγγίξη
— «Σὴβερν, εἶπε, σήκωσέ με, πεθαίνω, θὰ πεθάνω ἤσυχά·
μὴ φοβηθεῖς. Μείνε σταθερὸς κι' εὐχαρίστησε τὸν Θεό,
ποὺ ἐρχεται ὁ θάνατος.» Τὸν σήκωσα στὰ χέρια μου. Τὰ
φλέγματα φαίνονταν σὰν νὰ βράζανε στὸ λαρύγγι του, κι'
ὄλο αὐξάνανε ὡς τις 11, ποὺ σιγά, σιγά βουτήχτηκε στὸ
θάνατο, τόσο ἤρεμος, ποὺ νόμιζα, πῶς κοιμῶταν ἀκόμη».

Ἀπ' τις 31 Ὀκτωβρίου 1795, ποὺ γεννήθηκε, ὡς τις
23 Φεβρουαρίου τοῦ 1821, ποὺ πέθανε, κανένα ἐξαιρετικὸ
γεγονὸς στὸν βίό του. Ὁ γάμος του με τὴν Fanny, δὲν
εἶχε καμμιά ἐπίδραση στὸ ἔργο του, κανένα σίχο ἄξιο λό-
γου δὲν τῆς χρωσταίει ἡ ἔμπνευσή του. Περισσότερη ἴσως
σημασία, νὰ εἶχαν οἱ φιλολογικῆς του συναναστροφῆς με
τοὺς Leigh, Hunt, Clarke, Matthew, Reynolds κ. ἄ.

**

Γενικά τὸ ἔργο τοῦ Keats, τὸ διακρίνει μιὰ ὠραιολα-
θεια, μιὰ ὠραιοπληξία, μιὰ ὠραιολατρεία. Ἡ ὁμορφία
κι' ἡ ποίηση εἶναι οἱ δυὸ μεγάλες του λατρεῖες. Παντοῦ
λιβανίζει τὴν ὁμορφιά. «...Κι' εἶναι ἕνας αἰώνιος νόμος,
ὁποῖος νικᾶ στὴν ὁμορφιά, νὰ νικᾶ και στὴ δύναμη» λέει
στὸ ἀριστούργημά του «Υπερίων» κι' ἕνα ἄλλο ἀπὸ τὰ
θαυμαστότερα ἔργα του ὁ «Ἐνδυμίων» ἀρχίζει ἔτσι:
«Ἐνα ὁμορφο πρᾶμμα, εἶναι μιὰ αἰῶνια χαρὰ». Στὴν
«Ὁδὴ σὲ μιὰ Ἑλληνικὴ ὑδρία» μᾶς λέει: «Ἡ ὁμορφία
εἶναι ἀλήθεια· κι' ἡ ἀλήθεια εἶν' ὁμορφία. Αὐτὸ εἶναι ποὺ
ἐξέρτε σ' αὐτὴ τὴ γῆ, και μόνο τοῦτο πρέπει νὰ γνωρίζετε».

Ἀπόρροια τῆς λατρείας του στὴν ὁμορφιά εἶναι κι' ἡ
ἀγάπη, ποὺ ἔχει γιὰ τὴν κλασσικὴ ἀρχαιότητα, γιὰ τὸν ἀρ-
χαῖο Ἑλληνικὸ μῦθο. Αὐτὴ ἡ Ἑλληνολατρεία τοῦ Κῆτες,
δὲν ἔχει τίποτα τὸ φιλολογικὸ, δὲν εἶναι «σχολή». Μισεῖ
τοὺς θεωρητικὸς τοῦ παρόμοιου ψευδοκλασσικισμοῦ (Boileau,
Pope κτλ.). Λάτρης, λειτουργὸς βλαβητικὸς τῆς ἀρ-
χαιᾶς Ἑλληνικῆς ὁμορφιάς προσέρχεται με πίστη και με
κατάνυξη στὸν βωμό της⁽¹⁾. Τὰ τραγούδια του μοιάζουνε
πεύτερο με ὕμνους, με δεήσεις, με λιτανεῖες, με δοξολο-
γήματα τῆς ἀθάνατης ὁμορφιάς τῶν Ἑλληνικῶν θεοτήτων.
Ἐτσι σὰν μιὰ προσευχὴ βλαβητικῶν ποιμένα, μᾶς φαίνε-
ται τὸ τραγούδι τοῦ Πανός, μέσα στὸν «Ἐνδυμίωνά» του,
ἢ «Ὁδὴ σὲ μιὰ ψυχὴ» και ὄλες οἱ ἄλλες λυρικῆς και κα-
τανυκτικῆς ἐκδηλώσεις τῆς Ἑλληνολατρείας του. («Υπε-
ρίων», «Ἐνδυμίων», «Διαβάζοντας τὸν Ὅμηρο τοῦ Cha-
rman», «Ὁδὴ σὲ μιὰ Ἑλληνικὴ ὑδρία», «Ἀπόσπασμα
ὠδῆς στὴ Μάια», «Στὰ μάρμαρα τοῦ Ἑλγίνου» κτλ.). Μιὰ
παρόμοια θέρημῃ εἰδωλολατρικῆς θρησκευτικῆς πίστεως κα-
τάρθωσε νᾶναστήση και στὸν τόπο μας, ἕνας μόνο, ὁ Κω-
στῆς Παλαμάς, ποὺ στὸν «Ἕμνο τῆς Ἀθηνᾶς», ὅπως εἶ-
πανε κι' οἱ κριτῆς του, θυμίζει παράφραση ἀρχαίου χαμέ-

(1) Ἐνα ἐνδιαφέρων ἀρθρο γι' αὐτὴ τὴ φύση τῆς Ἑλληνολα-
τρείας τοῦ Κῆτες δημοσιεύθηκε στὴ «Revue Critique» ἀριθ. 183).

νου ὕμνου και εἶναι ἐμφυσημένο «με τὸ βαθὺ ἐκεῖνο θρη-
σκευτικὸν αἶσθημα τῶν παλαιωτάτων ποιητῶν». Τέτοια κι'
ἡ φύση τῆς Ἑλληνολατρείας τοῦ Κῆτες και τέτοια ἐντύπωση
δίνει ἡ εὐκρινεῖα κι' ἡ λυρικὴ παθητικὴ εὐλάβεια τῆς ἐκ-
φραστῆς τῆς.

Ὁ ποιητῆς ἀδιαφορεῖ γιὰ τὴ θρησκεία, τὴ χριστια-
νική. Σπάνια μιλᾶ γι' αὐτὴν κι' ὅποτε μιλᾶ, τὸ κάνει με
μιὰ βαθεῖα περιφρόνηση: «Πάντα, πάντα χτυποῦν οἱ καμ-
πάνες, και θὰ αὐσανόμουν ἕνα ψυχρὸ ὄχιος σὰν κι' αὐτό,
ποὺ ξεσηκώνεται ἂπ' τοὺς τάφους, ἂν δὲν ἦξερα καλά, πῶς
πάνε οἱ ἀχοὶ τους νὰ πεθάνουν, σὰν τὴ δίχως λάδι λάμπα.
Εἶναι ἡ τελευταία του πνοή, τὸ παράπονό τους, προτοῦ
βυθισθοῦνε στὴ Λησημονία».

Ὁ Κῆτες εἶναι φανατικὸς ὁπαδὸς τῆς θεωρίας «ἡ Τέχνη
γιὰ τὴν Τέχνη». Ἀποκρούει κάθε ὠφελιμιστικὸ τῆς σκοπὸ:
«Ἡ τέχνη φτάνει γιὰ ὅλα. Ἡ τέχνη τὰ καθαρίζει ὅλα, τὰ
ἐξευγενίζει.... Ὁ ἀληθινὸς σκοπὸς τῆς ποίησης, εἶναι, πῶς
πρέπει νᾶναι μιὰ φιλενάδα, ποὺ ξυλαφρώνει τις ἐγγυοῖες
και ἐξυψώνει τις σκέψεις τοῦ ἀνθρώπου». Τὴν γυναῖκα τὴν
ἀγαπᾶει ὡς ἔννοια, ὡς ὁμορφία. Ὡς ἄτομο συχνὰ τὴν συ-
χαίνεται: «Γυναῖκα, ὅταν σὲ βλέπω, φλύαρη, μάταιη,
ἄστατη, παιδικία, περήφανη, γιομάτη καπρίτσια, ἀμέσως
ἡ ψυχὴ μου χλιμιντράει και χαίρεται, γιὰτὶ ἔμεινε τόσο
καιρὸ κλειστή, στὸν ἐρωτὰ σου».

**

Ἀκριβῶς ἐπειδὴ ἡ κλασσικὴ τάση τοῦ Keats δὲν ἔχει
ἄλλο γνώμονα ἀπὸ τὴν ὁμορφιά, καταδέχεται και τὰ ὀμο-
μαντικὰ στοιχεῖα, ὅταν βρίσκει μέσα τους τὴν υπέρτατη
λατρεία του, τὸ Ὄρατο. Ἐτσι τοῦ συμβαίνει στὸ ἀπαρά-
μιλλο τραγούδι του «Ἡ ἄσπλαχνη ὁμορφή Κυρά». Ὁ
Keats φυλλομετρώντας τὰ ἔργα τοῦ Chaucer (1328—
1400) βρῆκε μιὰ μετάφρασή του ἀπὸ κάποιον προβιγκιανὸ
(ὅπως λαθεμένα τὸ νόμισε) ποίημα, ποὺ τιλοφοριώτανε
στὰ παλὰ γαλλικὰ «La belle dame sans Mercy». Φαί-
νεται πῶς ἡ μετάφραση αὐτῆ τοῦ ἔκανε υπερβολικὴ ἐντύ-
πωση και κατὰ τὸν Ἀπρίλη τοῦ 1819 ἔγραψε τὴν μπαλ-
λάντα του, περιώντας τὴν γιὰ μίμηση τοῦ «προβιγκιανοῦ»
κειμένου. Ἀληθινά, ἡ μπαλλάντα αὐτῆ ἦταν ἔργο τοῦ
Alain Chartier, μεσαιωνικοῦ ποιητῆ τῆς Γαλλίας, γραμ-
ματέα τοῦ Charles VI, ποὺ γεννήθηκε στὴ Bayeux και
ἤμασε ἀπάνω κάτω τὸν ἴδιο καιρὸ με τὸν μεταφραστὴ του
Chaucer. Αὐτὸς ὁ A. Chartier εἶχε γράψει 80 στροφῆς
κάτω ἀπὸ τὸν τίτλο «Lai de la belle dame sans Mercy».
Ὁ Κῆτες παράλογα και μετριόφρονα ἰσχυρίστηκε γιὰ τὸ
τραγούδι του ὅτι εἶναι μίμηση τοῦ γαλλικοῦ. Τὸ ἔργο του
εἶναι ὀλότελα καινούργιο, ἀσυγκρίτως ἀνώτερο και μόνο
τὸν ἴδιο γαλλικὸν τίτλο διατήρησε. Νὰ τί λέη γι' αὐτὴ τὴν
μπαλλάντα του, ἕνας ἂπ' τοὺς ἐπιστημονικώτερα καταρτι-
σμένους βιογράφους του⁽¹⁾: «Γιὰ πολλοὺς μελετητῆς τοῦ
Keats (μέσα στους ὁποίους συγκαταλέγουμαι κι' ἐγὼ), ἡ
ἔνωση μιᾶς ἀπέραντης τρυφερότητας, με ἕνα ζωηρότατο
πάθος, ἡ συνοπτικότητα κι' ἡ καθαρὸτητα τῆς ποιητικῆς
μορφῆς, ἡ μαγικὴ ἀτόλτης τῶν ἑυθυμικῶν, ἡ τέλεια

(1) Sidney Colvin-Keats (English men of letters, edited by
John Morley).

συνένωση του ήχου και του αισθήματος κάνουνε την «Belle dame sans Mercy», το άριστούργημα, όχι μόνο ανάμεσα στα συντομώτερα έργα του Κήις, μα ακόμη (αν μάς χρειαστή να ξεχωρίσουμε ένα), ανάμεσα από όλα τα ποιήματά του. Νά, πρόχειρα μεταφρασμένο το απαράμιλλο τραγούδι του:

«Η ΓΙΟΜΟΡΦΗ ΑΣΠΛΑΧΝΗ ΚΥΡΑ»

Α, ποιός μπορεί, πλάσμα, φτωχό, να κάνει να υποφέρει
Και μόνο να πλανεύεται με μιάν δψη χλωμή;
Ξεράθηκαν οι λυγαριές, και στις οχθιές της λίμνης
Κανένα πειά δεν τραγουδάει πουλί.

Α ποιός μπορεί, φτωχούλη μου, κακό να σουΐχει κάνει
Αγέρωχο, μα άλλοίμονο, δυστυχισμένο πλάσμα;
Στις αποθήκες του σταριού οι σκίουροι φωλιάσαν
Τά στάχεια πειά, κρυφτήκανε στη στάνη.

Βλέπω ένα κρένο δλόλευκο πάνω στο μέτωπό σου
Της αγωνίας το χλώμασμα, του πυρετού το κάμα
Και ρόδο, που μαραινεται βλέπω στο πρόσωπό σου
Ρόδο, που γρήγορα βουβό, θροεί.

— Συνάντησα μέο' στους χρυσούς τους κάμπους μιιά Κυρά,
Που είχε όμορφιάν άτίμητη, μάγισσας ήταν κόρη
Η κόμη της δλόμαυρη, τά πόδια της λαφρούά
Τά μάτια της φανταζαν άγριεμένα.

Την κάθισα μπροστά σ' έμένα άπάνω στ'άλόγο μου
Κι' όλη τή μέρα τίποτα δεν είδα άλλο άπ' αυτό
Γιατί έσκυβεν άνάλαφρη στο πλάϊ κι' έτραγουδούσε
Μιάς μάγισσας τραγουδι άρμονικό.

Για το χρυσό κεφάλι της έπλεξα μιιά γιρλάντα
Βραχιόλια γίόμορφα ύστερα και ζώνη, που εύδοούσε
Κι' εκείνη όλο μ' εκύτταζεν ώσαν να μ' αγαπούσε
Κι' ένα μουρμούρισμα άφινε γλυκό.

Βρήκε για μένα γευστικές και γλυκών δέντρων ρίζες,
Μέλι άγριον βρήκε δροσερό, και μάνα από δροσιά
Και θάειπεν—είμαι βέβαιος—σε γλώσσα έξωτικιά
Αληθινά, τó πόσο μ' αγαπούσε.

Και στη σπηλιά της μέσυρε πουΐτανε στοιχειωμένη
Κι' εκεί άφισε κυττώντας με, μιιά ανάβαθη πνοή
Εκεί έκλεισε τά μάτια της; τ'άγρια τά λυπημένα
Και τή φιλοΐσα ώς που να κοιμηθΐ.

Κι' εκεί άργοκοιμηθήκαμε στο πράσινο χορτάρι
Κι' εκεί άνειρεύτηκα ο φτωχός, άλήθεια, άλλοίμονό μου
Τό τελευταίο, που ποτέ άνειρεύτηκα όνειρό μου
Στου παγερού και κρύου βουνού, τó πλάϊ.

Είδα χλωμούς τους πρίγκηπες, ώρους τους βασιληάδες
Και μαχητές είδα χλωμούς, είχαν νεκρών χλωμάδες
Και φώναζαν: «Η άσπλαχνη ή όμορφη κυρά...
Σ' έσκλάβωσε, σΐχει σκλαβώσει πειά...»

ΜΟΥΣΑ

ΜΗΝΙΑΤΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ = = = = =
ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑ ΣΥΝΕΡΓΑΤΩΝ = = = = =
ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΔΟΣ ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ 37 = = = = =

ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΓΙΑ ΕΝΑ ΧΡΟΝΟ	ΔΡΧ. 10.—
» » ΕΞΗ ΜΗΝΕΣ	» 5.—
ΤΟ ΦΥΛΛΟ ΛΕΠΤΑ 75.	

Για τó έξωτερικό ανάλογα άφου υπολογιστεί και τó γραμματόσημο.

Στά σκοτεινά, τά χείλια τους, είδα φριχτά νανοΐγουν
Για να μου πουΐνε τή φριχτή την τρομερή άγγελία
Κι' έξΐπησα και βρέθηκα μονάχος έδω πέρα
Σ' αυτό του λόφου την πλαγιά την κρΐα.

Και να γιατί μονάχος μου, σ' αυτά τά μέρη μένω
Πλάσμα χλωμό, μοναχικό, που όλο περιπλανιέμαι
Κι' αν στις οχθιές ξεράθηκαν, οι λυγαριές της λίμνης
Κι' αν πειά πουλί δεν τραγουδάει κανένα.

Η άνάγνωση αυτού του άριστουργήματος του Κήις, υποβάλλει σε κάθε μελετητή του έναν αιώνιο στοχασμό. Τι μπορούσε να γράψη ακόμη αν ζούσε πειότερο, ο εκκλησικός έφηβος, που τά 25 του χρόνια τον ηΐραν στη νεκρική κλίνη να ψιθυρίζει: «Νοιώθω λουλούδια να φτυρώνουν άπάνω μου...», σαν να αισθανότανε κι' όλας σμιγμένους με τó χΐμα. Πόσο νωρίς τον ηΐρε ο θάνατος, πόσο πρόσκαιρα! Κι' όμως πόσο τον αγαπούσε: «Ποΐηση, Δόξα κι' όμορφιά, είναι λαμπρότατα άλήθεια, μα ο θάνατος είναι άκόμα πειό λαμπερός, ο θάνατος είναι ή ψηλή άνταμοιβή της ζωής!» έλεγε δυό χρόνια πριν πεθάνη.

Η μαλλάντα αυτή της «Ασπλαχνης Κυράς», μαζί με την «Λάμια» (που στάθηκε τó τελευταίο άνάγνωσμα του Shelley), με την «Eve of St Agnes» και την «Eve of St Mark» (τό εΐαγγέλιο των συμβολιστών της Γαλλίας όπως τó αποκαλεί ο Gallimard) κι' όλα τά άλλα έργα, που προαναφέραμε όταν μιλούσαμε για την Έλληνολατρεία του, είναι τά άριστουργήματα του Κήις, που τον βάζουνε στην πρώτη σειρά των ποιητών της Άγγλίας και συνεπώς του κόσμου.

Απ' άριστουργήματά του είναι άκόμα και ή «Ωδή σ' ένα άηδόνι», που δημοσιεύτηκε στο προηγούμενο φύλλο της «Μούσας» άριστοτεχνικά μεταφρασμένη από τον κ. Λαΐδη. Η άνάγνωση της είναι αναγκαίο συμπλήρωμα του χαρακτηρισμού, που προσπαθήσαμε με τις λίγες αυτές γραμμές, που μάς επέτρεπε ο χΐωρος, να δώσουμε στο μεγάλο έργο του Κήις.

Γ. Α. ΡΟΗΣ

ΜΟΥΣΙΚΕΣ ΚΡΙΤΙΚΕΣ

Η ΙΣΟΕΤΗΡΙΑ ΤΟΥ ΜΠΕΤΟΒΕΝ ΚΙ' ΟΙ ΣΥΝΑΥΛΙΕΣ ΤΟΥ «ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΩΔΕΙΟΥ»

Τό Δεκέμβρη του 1770, σένα δωμάτιο που χρειαζότανε κανείς να σκύψει τó κεφάλι του για να μπει μέσα, γεννήθηκε, από έναν πατέρα μεθύστακα και μιιά μητέρα φτισικιά—πουΐτανε κόρη μάγερα, χήρα καμαριέρη άπ' τόν πρώτο της γάμο και ύπηρέτρια σε κάποιον δουκά—ο μεγαλύτερος μουσικός των αιώνων, ο μευστικός λαΐλαπας των σκουριασμένων ιδεών εκείνης της εποχής: ο Λουδοβίκος φάν Μπετόβεν. Τό φτωχικό περιβάλλον, οι δυστυχίες, ή κατοξΐα κι' ή άθλιότητα των παιδικών του χρόνων, σκεπάσαν όλη την ύστερη ζωή του με τó σκοτεινό πέλλο της μελαγχολίας. Η ζωή του —λιγότερο βέβαια άπ' τó Έργο του— δεν είναι και πολύ γνωστή στον τόπο μας, που βασιλεύει ή μετριότητα. Η ζωή του δεν ήτανε, παρά μιιά άτέλειωτη πάλη με τή σκληρή του Μοΐρα. Όπως και γράφει κάποιος: «Θ' άρπάξω τή Μοΐρα μου άπ' τó λαιμό. Δέ θα κατορθΐσει να με νικήσει. Ψ! τί ύπέροχο που είναι να ζεί κανείς χίλιες φορές τή ζωή!» Ζωή ανθρώπου, που οι άτέλειωτες δυστυχίες που τόνε βρήκαν στα τελευταία του χρόνια, τόνε κανανε ν' απομονωθεί τόσο άπ' τούς άλλους ανθρώπους, όσο κι' άπ' τούς φίλους του. Η σκληρή του Μοΐρα παντού τόνε χτυπούσε με τó πιό βαρύ χτύπημά της. Στα 1796—1797 ένιωσε τά πρώτα βοΐζαματα στ' αυτιά του.

«Αγαπημένε καλέ μου Αμένια, γράφει στο φίλο του— Ο φίλος σου εΐνε φριχτά δυστυχισμένος! Μάθε πώς τó ευγενικότερο μέρος του έαυτού μου, ή άκοή μου, έχει πάθει σημαντικά. Και τώρα πόσο θλιβερά πρέπει να ζΐ ν' αποφεύγω ό,τι μου είναι άγαπητό. Προσπαθΐω να νικήσω όλες αυτές τις δυστυχίες, μα πώς θα τó κατορθΐσω;»

Δεν έζησε πολλά χρόνια. Απάνω στη μεγάλη δημιουργία του, άγιότερη άρρώστεια τόν έρωξε στο κρεββάτι. Στις στερνές στιγμές του, ο μεγάλος δημιουργός, έλεε τά τραγικά τούτα λόγια στους λιγοστούς που βρίσκονταν κοντά του: «Χειροκροτείτε, ο φίλοι, ή κωμωδία της ζωής μου τέλειωσε πια». Κι' ήτανε τότες μιιά Μαρτιάτικη νυχτιά του 1827, που ο βορριάς ρύζε κι' ή φύση λυσομανούσε, λές και συνόδευε τó ψυχομαχητό του μεγάλου δημιουργού της Μουσικής!

Την περισσότερη σημασία στο Έργο του Μπετόβεν, την ρίχνουμε στη συμφωνική δημιουργική του έμπνευση. Η πηγή της έσωτερικής του ιδιοσυγκρασίας και δημιουργικότητας, άρχισε άπ' τά δεκαεφτά του χρόνια να φανερώνει ένα μουμπούκι, που έμελλε έπειτα από καιρό να γίνει τó ασύγκριτο λουλούδι της Τέχνης. Κι' έτσι βλέπουμε τον Μπετόβεν στην άρχή με τις μικρές του Sonatines, τά μικρά Scherzo, τις λιγοστές του Melodies, κι' έπειτα τά Concerts, τις 32 Sonates του, τά Trio, τά 16 Κουαρτέτα του και τις έννια άριστουργηματικές συμφωνίες που ακολούθησανε.

Τό Έργο του είναι ή ίδια ζωή του. Τά μοτίβα του, οι μελωδίες στα τραγούδια του, τά κύρια θέματα στις Συμφωνίες του, όλα είναι άπλά, ήρεμα, μελαγχολικά και πικροχαρούμενα, γιατί άπλή, ήρεμη, μελαγχολική και πικροχαρούμενη ήταν και ή ζωή του. Στην «Ηρωϊκή Συμφωνία» ή άλλοτρητα είναι τόση, που όταν πρωτοπαΐχτηκε στα 1798(;), οι κριτικοί εκείνης της εποχής την εΐπανε άνιαρή και παιδική και τον Μπετόβεν άναρχικό στην Τέχνη.

Έως τώρα στον τόπο μας, μόνο οι 8 Συμφωνίες είχανε παιχτεί. Τό «Έλληνικόν Ωδειο» πρώτο είχε την ευγενικήν έμπνευση και ιδέα να μάς χαρίσει δυό καλλιτεχνικές μουσικές έσπερίδες, σαν είδος μνημόσωνου, για την 150ετηρίδα του Μπετόβεν. Η πρώτη δόθηκε τις προάλλες στα «Όλύμπια» με τή Συμφωνική ορχήστρα του, που για πρώτη φορά στην Άθήνα έτέλεσε την «Έννάτη Συμφωνία» και τον «Προμηθέα». Λάβανε δέ και μέρος οι διακριμένοι καλλιτέχνες μας κ. κ. Σούλτσς και Πίνδιοι. Ο κ. Καλομοΐρης προδιέθεσε και τις άμουσικότερες ψυχές με μιιά του γερή όμιλία για τó Έργο του Μπετόβεν. Η προδιάθεση όμως αυτή δεν Ικανοποιήθηκε άπ' την έτέλεση της ορχήστρας—στην «Έννάτη Συμφωνία»—που ήταν έχτέλεση άφημένη στη διάθεση των μουσικών. Οι ρυθμικοί διάλογοι των πνευστών και έγχόρδων οργάνων, που παίζονε τó μεγαλύτερο ρόλο στην έλεξεργασία του τραγικού αυτού θέματος, ήσανε παραμελημένοι. Υπήρχε, όπως πάντα, ή ρυθμική άναισθητικότητα και άκαταστασία του μαέστρου. Όλη ή ορχήστρα, έμοιαζε σαν καράβι π' άνεμοδέρνονταν άπ' την άνεμοζάλη—την πλαγκέτα του κ. Καλομοΐρη. Μπορούμε όμως να πΐουμε, πώς ή έτέλεση των δυό parties του κονσέρτου σε ντό μινόρε άπ' τον κ. Πίνδιο, που έμοιαζε σαν τó φΐς του ήλιου έπειτ' από άκατάπαντες συγγραφές, μάς έφερε στο κλασσικό και ιερο ύφος και μάς έπράυνε λίγο, έπειτα άπ' τή ρυθμική και έχτελεστική αυτή άποτυχία της συμφωνίας. Οι χρωματισμοί του συκρατημένοι και λεπτοί. Τό φινάλε όμως ήτανε πολύ ρουμπάτο και ά πιασιέρε, έλειπε δέ και ή ρυθμική άγωγή. Όσο για τόν κ. Σούλτσς, που έπαιξε τó κοντσέρτο en re και που δείχτηκε άλλη μιιά φορά «άπόλυτος καλλιτέχνης», δεν έχουμε να πΐουμε, παρά πώς ήτανε ή επιτυχία της συναυλίας. Στόν κ. Σούλτσς ο ρυθμός είναι τόσο βαθιά ριζωμένος, μελετημένος, που μόνος—με τó βιολί του—κατόρθωσε να συκρατεί δλόκληρη την ορχήστρα στα solo του βιολιού. Όλος ο λυρισμός που ξεχύνεται στα κύρια θέματα, αποδόθηκε—κι' έξαιρετικά στο β'. μέρος—με τή δυναμική και κλασσική δοξασία του κ. Σούλτσς άμίμητα. Η ορχήστρα μετά έπαιξε με πολύ βrio τόν «Προμηθέα», αλλά στο διπλάσιο του σωστου του ρυθμού.

Η δεύτερη συναυλία γίνθηκε στη σάλα του «Ελλ. Ωδειου», που ή κ. Θεοδωροπούλου μέναν εισαγωγικό λόγο, μίλησε στο πυκνόν άκροατήριό για τó έργο της «μουσικής του δωματίου» του Μπετόβεν. Και γενικά, δεν ανέλυσσε πολύ προσεχτικά την «Απασιονάτα» στη φά μινόρε. Η άριστοτέχνηδα του πιάνου δ. Πανά την έτέλεσε, όχι βέβαια όπως την ανέλυσε ή κ. Θεοδωροπούλου. Τό παίξιμό της—κάποτε νταντελένιο, κάποτε πάλι έξεζητημένο—έδειχνε περισσότερη προσοχή στο τεχνικό μέρος του κομματιού, παρά στο κυριότερο: στο αισθητικώς κλασσικό. Στο β'. μέρος τά κρεσέντα της είχαν κάποια σκληρότητα. Έκει δέ που άρχισεν ή φράση του θέματος ν' άνεβαίνει σ' άλλους όριζόντες και σ' άλλους αιθέρες, άπ' τά πλήκτρα του πιάνου δεν άκουγε κανείς, παρά έναν «παρεξηγημένον κλασσικισμό!». Στο φινάλε τó παίξιμό της, είχε μιιά πιό σοβαρή συνοριτί (άπ' τ' άλλα μέρη). Οι άνιούδες και κατιούδες βαριασιόν, παιχτήκανε με ρυθμική πεποιθήση. Συνολικά ή δ. Πανά δεν έπαιξεν άσχημα. Ίσως ο τρόπος ο δικός της νάτανα που μάς χαλούσε τις πιότερες φορές και τις πιό

θείες μελωδίες. 'Εκεῖνο ὅμως πὺν δὲ λείπει, καὶ πὺν τὴν ἔσωσε, εἶναι ἡ ρυθμικὴ ἀκρίβεια, πρᾶμα πολὺ δύσκολο γιὰ μουσικὴ Μπετόβεν.

Καθὼς νιώσαμε, ὁ κ. Σούλιτσε δὲν εἶναι μόνον ἀπλὸς παίχτης τοῦ βιολιοῦ. Αὐτὸ τουλάχιστον ἀπέδειξε ἡ ἐχτέλεση τοῦ Κουαρτέτου του : Εἶναι καὶ μουσικὸς δάσκαλος ἀπ' τοὺς λίγους—στὸν τόπο μας. Οἱ σύντροφοὶ του εἶχανε μιὰ συνολικὴ ὀρμὴ μελετημένη. Στὸ β' μέρος δὲ τοῦ Κουαρτέτου τὸ τραγοῦδι (Solo) τοῦ βιολιοῦ παίχτηκε τέλεια. Στὸν τόπο μας εἶναι τὸ μόνον κουαρτέτο πὺν δουλεύει—μὰ με τέλειους ὅμως καρπούς—τοῦ κ. Σούλιτσε. Στὸ Τρίο λίγα μέρη ἀπ' τὸ Cello χαλνοῦσαν τὴ ρυθμικὴ καὶ αἰσθητικὴν ἀπόδοση, ὅχι τόσο πολὺ τοῦ πιάνου, ὅσο τοῦ βιολιοῦ. Περίερρον ὅμως : Καὶ στίς δυὸ αὐτὲς συναυλίαις καὶ τι τὸ βιαστικό. Σ' αὐτὸ δέ, πὺν συμβαίνει σὲ κάθε συναυλία τοῦ « Ἑλλ. Ὦδεῖον », ποὺς ἄραγε νὰ φταίει ;

Ν. ΣΚ.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΑ ΒΙΒΛΙΑ

(Κάθε ἐκδόση πὺν λαβαίνουμε, τὴν ἀναγγέλλουμε καὶ τὴν κρίνουμε).

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΒΡΗΣΙΜΙΤΖΑΚΗ : « *Ἡ Δρῶσα Μνήμη* ». Φιλοσοφικὴ βιβλιοθήκη—Ἐκδόση τοῦ συγγραφέως. Ἀλεξάνδρεια. Τιμὴ φρ. 1.

ΚΩΣΤΑ ΠΑΡΟΡΙΘ : « *Ὁ πατέρας* » καὶ ἄλλα διηγήματα. Ἐκδότης Χ. Γαλιάρης καὶ Σία. Δρ. 5.

ΣΥΛΒΙΟΥ : « *Ματωμένα Τριαντάφυλλα* ». Διηγήματα. Ἀθήνα 1920. Δρ. 4.

ΡΑΜΠΙΝΤΡΑΝΘ ΤΑΓΚΟΡ : « *Ἰνδικὰ Διηγήματα* ». Μεταφραστὴς Κώστας Τριχογλίδης. Ἐκδότης Χ. Γαλιάρης καὶ Σία Δρ. 3.

FLORIAN-PARMENTIER : « *L'ouragan* » Roman. Editions du Fauconnier. Paris. Prix net. Frs. 7.

ΓΙΟΥΑΝΗ ΑΧΟ : « *Ὁ Κατατρεγμένος* » καὶ ἄλλα διηγήματα. Μετάφραση Α. Κουκούλα. Ἐκδότης Γ. Βασιλείου. Δρ. 2.50.

ΠΕΡΙΚΛΗ Χ. ΛΟΥΚΟΠΟΥΛΟΥ : « *Τὰ Σέλαα* ». Ποιήματα. 1921. Δρ. 4.

ΛΘΑΝ. Γ. ΚΥΡΙΑΖΗ : « *Συγμῆς πὺν ζῶ* ». Ἀθήνα 1921. Ἐκδότης Χ. Γαλιάρης καὶ Σία Δραχ. 5. Ὑστερα ἀπ' τὴν « Ἐκατόμβη », πὺν βγήκε πέρσιν, ὁ κ. Κυριαζῆς μὰς ἔδωσε αὐτὸ τὸ μῆνα μιὰ καινούργια ποιητικὴ συλλογὴ, με τὸν τίτλο « Συγμῆς πὺν ζῶ ». Κλείνει καμμιὰν ἔννενηνταρὰ τραγοῦδια ἀπ' τὰ ὁποῖα ἀρκετὰ σονέτα.

Ὁ στίχος τους, ἀπὸ ἀποψη φόρμας, δὲν εἶναι ἀφεγάδιαστος ὑπάρχουν μέσα τον μερικὲς κακοφωνίαις καὶ χαλαρώματα ρυθμοῦ καὶ (πρᾶμα πολὺ σοβαρῶτερον) ἐκφραστικὲς γλωσσικὲς ἀποτυχίαις, πὺν εἶτε γιὰ τὸν καθαρευουσιανισμὸ τους (« παναθλία », « ἡσο » κ.τ.λ.), εἶτε γιὰ ἄλλους αἰσθητικὸς λόγους (« ἀμπρί », « μπάλα », « τσαλιμία ») σοκάροννε μιὰ ραφιναρισμένη αἰσθητικὴ. Ὁ ποιητὴς φαίνεται νὰ διαφορῇ σ' αὐτὰ τὰ ζητήματα τῆς ἐξωτερικῆς ἐμφάνισης τοῦ στίχου του. Ὁμολογεῖ :

Βιαστικὸς καὶ ὁ στίχος μου, σκακῆς.
καὶ ἀνυψώνει μάλιστα σὲ ἰδεολογία τὴν ἀφροντισιὰν αὐτὴ :
Ρυθμοὶ καὶ τέχνες δὲν εἶναι τὸ τραγοῦδι.
Σὰν ἀντάλλαγμα αὐτῆς τῆς σχετικῆς ἐλαττωματικότητος τῆς φόρμας, προσβάλλει ἕνα ἄλλο μεγάλο προτέρημα τῆς ποίησης τοῦ κ. Κυριαζῆ. Μιὰ θεμελιώδικη ποιητικὴ ἀρετὴ : Εἶναι ἡ ἀριστοτεχνικὴ, στενὴ καὶ αὐθόρμητη συνύφανση τοῦ αἰσθηματος με τὴν ἐκφραση, πὺν μόνον αὐτὸ κατορθῶνε νὰ κἀνει ἕναν στίχο ὑποβλητικό. Τὸ ἐξαιρετικὸ αὐτὸ

χάρισμα, σπανίως ἀφίνει τὸν ποιητὴ καὶ μποροῦμε νὰ ποῦμε μαζί του, γιὰ τὸν στίχο του :

Μέσα του ὁ πόνος δένεται, ὅπως πέφτει

Αὐτὸ τὸ στενὸ δέσιμο τῆς ἐκφραστικῆς του λεκτικότητος με κάποιον αἰσθημα πάντα, δίνει στοὺς στίχους του μιὰ ξεχωριστὴ ὑποβλητικὴ γοητεία. Ἡ Ἑλληνολατρεία του ἐκδηλώνεται σὲ πολλὰ του ποιήματα (8—10—12—23—43). Σπάνια τραγουδιστὴς μῆξε τόσο βαθειὰ στὸ νόημα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς εἰδυλιακῆς καὶ συμβολικῆς λατρίας, ὅσο ὁ ποιητὴς πούγραψε τὸ 12 (« Ζωντανά, πλαστικὰ τ' ἀρχαία εἰδυλία... ») καὶ τοὺς στίχους τοῦ 23 :

*Μὲ τῆς θυσίας τὰ ἱερὰ πανέρια
Τὸ δρόμο πῆρα τὸν ἄλλοτινόν.*

Ἐτοὶ σὰν πιστὸς προχωρεῖ πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν ἀρχαιότητα καὶ ἡ βαθειὰ θέρη τῆς πίστεως του ξανανασταίνει, θαυματουργεῖ :

*Πλατεῖά μου ἡ πίστη καὶ ὅτι πῶ θὰ γένει.
Κ' εἶπα— Νὰ ξαναζοῦσαις Ἀφροδίτη...*

Κ' ἐλαμψες σὰν τὸ φῶς τ' Ἀποσπερίτη.
Κι ὅπως γελοῦσαις, τόσο ἡ Νύχτα εὐῶδα,
σὰ νᾶχε ἀνοίξει ὄλα μαζί τὰ ρόδα.

Στὰ Ἑλληνολατρικὰ του ποιήματα κατατάσσουμε καὶ τὸ 17, ἂν καὶ ἄλλοι θὰ τὸ θέλανε σοσιαλιστικό, γιὰτὶ αὐτὸ τὸ « Ὀνειρο πλάνο », αὐτὴ ἡ καθαρὰ ἰδανικὴ ὄπτασις ἑνὸς ἀπραγματοποιήτου κόσμου, φαντάζει σὰν ἕνα πλατωνικὸ παράρημα τῆς Ἑλληνολατρίας του. Ὁ σοσιαλισμὸς του δὲν εἶναι τίποτα τὸ ἐπαναστατικό, δὲν ἔχει τίποτα τὸ ἐπιθετικὰ χυδαῖο. Ἄν θελήσουμε νὰ συναρμολογήσουμε τὶς ἐγκατεσπαρμέναις ἐκδηλώσαις του, θὰ βροῦμε στὸ 11 νὰ γρησῇ κάποιον κοσμοπολιτισμό, στὸ 17, ὅπως εἶπαμε, μιὰν ἰδανικὴν ἰσότητα (« Ἰδια ἡ ζωὴ τοῦ πλούσιου καὶ τ' ἀργότη »), στὸ 20 μιὰ συμπάθεια στὰ θύματα τῆς κοινωνίας, στὸ 30 ἡ Ἀγάπη, ὁ νόμος ὁ δικὸς του, τὸν φέρνει σὲ μιὰ συμπαθεια πρὸς τὰ θύματα τοῦ κοινωνικοῦ νόμου καὶ στὸ 50 φαίνεται ὁ ἀπογοητευμένος πατριδολάτρης. Ἀντίθετα, στὸ 8, φαίνεται πατριώτης καὶ στὸ 38 ἐκπονητικεῖ μιὰν εἰκόνα ἀγνῆς οἰκογενειακῆς εὐτυχίας.

Τὸ Μεσολόγγι, τὸ παιδικὸ του χωριὸ (7), βρῖσκει, προπάντων στὸ τέλος τῆς συλλογῆς, ἕναν συγκινητικὸν ἔμνητῆ στοὺς στίχους τοῦ κ. Κυριαζῆ. Ἡ ἐπίδραση τῶν δυὸ μεγάλων Μεσολογγιτῶν ποιητῶν μας, Παλαμᾶ καὶ Μαλακάση, διαγράφεται ἐδῶ καθαρώτερον.

Ὅσο γιὰ τὸ τραγοῦδι του 42, θὰ εἶαμε νὰ ποῦμε, ὅτι ὑπάρχει καὶ ἄλλο μέσον ἐκτὸς ἀπ' τὴν ὑποκριτικὴν κολακείαν, γιὰ νὰ κατακτήση κανεῖς μιὰ φιλολογικὴ θέση καὶ αὐτὰ τὰ μέσα τᾶχει πλούσια καὶ ἀνέσπερα στὴν ψυχὴ του ὁ ποιητὴς πούγραψε τέτοιους στίχους :

*Στὴν κάθε ἀκρούλα τῆς γῆς ἐνε ζευγάρι.
Τὰ λόγια τους πνοὴ σὲ λέναις φύλλα.
Ὦ ! τὰ χερσὰ τοῦ πόθου ἀπὸψε μῆλα,
πῶς ἀμπουνε στῆς νύχτης τὸ κλωνάρι !*

ΟΣΚΑΡ ΟΥΑΓ'ΙΛΛ : « *Τὸ ἔγκλημα τοῦ λόρδου Ἀρθούρου Σάβιλ* ». Μετάφραση Κ. Πρασσά. Ἐκδότης Ζηκάκης. Ἀθήνα 1921. Δραχ. 1.25.—

ΓΙΑΓΚΟΥ ΠΙΕΡΙΔΗ : « *Οἱ Ναυαγοὶ* ». Μονόπραχτο δράμα—Ἐκδόση « Σκέψης ». Ἀλεξάνδρεια 1921. (Γιὰ τὸ βιβλίον αὐτὸ θὰ γράψουμε στὸ ἐργόμενο φύλλον).

ΓΣΑΝΤΡΟΥ ΑΡΙ : « *Τὰ Μοντέρνα καὶ τὸ καινούργιο μανιφέστο* ». Ἐκδόση Δεύτερη. Ἀθήνα 1921.

Α. ΠΑΠΑΧΡΗΣΤΟΥ : « *Πυγολαμπίδες* » (Διηγήματα)—Ἀθήνα Ἀπριλίος 1921. Δραχ. 2.

ΧΡΙΣΤΟΥ ΓΕΡΟΓΙΑΝΝΗ : « *Ναύαγια τῆς ζωῆς...!* ». Ἐκδοτικὸς οἶκος « Ἀγκυρα ». Ἐν Ἀθήναις 1921.

LA MUSE

PUBLICATION MENSUELLE - BELLES LETTRES - BEAUX ARTS - THÉÂTRE - CRITIQUE
37 RUE COLOCOTRONI - ATHÉNES - GRÈCE

ABONNEMENTS :

Pour une année . . . . . Drachmes 12
Pour six mois . . . . . » 7
Le cahier lepta 85

ΜΙΑ-ΔΥΟ ΠΕΝΝΙΕΣ ΣΤΟΥΣ ΦΙΛΟΥΣ

Περιοδικὸ « *Νουμάς* ». Ἐνταῦθα. Εὐχαριστοῦμε πολὺ γιὰ τὶς συστάσεις. Ἄν ἔχετε τίποτα καλύτερο, εἰναστεῖλατε μας. *Κον Τάος Παρεβρ, Ἀνδριανούπολιν*. Λάβαμε. Θυροῦμε πὺν δὲν ἔχετε καὶ πολὺ δίκην γι' αὐτὰ πὺν μὰς γράφετε. Ὑστερα, πρέπει νὰ ξέρετε, ὅτι ὄλα τὰ ποιήματα, μικρὰ, μεγάλα, ὅσα καὶ ἂν εἶναι, ὄλα τὰ κυτῆμε με τὴν ἴδια προσοχὴ καὶ με τὴν ἴδια καλὴ θέληση. Στὸ γράφημό σας δὲ βρῖσκουμε τὴν « ἰδιορρυθμὴ φόρμα » πὺν λέτε, καὶ βρῖσκουμε κατὰ ἄλλο πὺν θὰ σᾶς κἀνη μιὰ μέρα νὰ γράφετε κατὰ καλὸ. Τὸ κομμάτι ἀπ' τοὺς « Νεκροῦς » νομίζουμε πὺν δὲν εἶναι γιὰ δημοσίεψη. Περιμένουμε νὰ μὰς στείλετε κατὶ ἀτιοτέλες, κατὶ πὺν νὰ μπορέσουμε—ἂν εἶ ἄξιον εἰσαλεῖα—νὰ τὸ δημοσιέψουμε. *Κον Μ. Δ. Ἀσμ*. Χωρὶς νὰ θέλουμε νὰ σᾶς προσβάλομε, σᾶς κάνομε γνωστὸ πὺν, ὑπάρχουν πολὺ καλλίτερες μεταφράσαις τοῦ ἴδιου τραγοῦδιου—καὶ ποὺς δὰ δὲ μεταφρασο Βaudelaire—ἔτσι, πὺν δὲ μποροῦμε νὰ δημοσιέψουμε τὴ δικὴ σας. Στείλατε μας τίποτ' ἄλλο καὶ ἂν μὰς ἀρέση, νὰ εἶστε βέβαιαι, πὺν θὰ δημοσιεντῇ. *Κον Μάκ. Μὼρ. Σμύρνην*. Μποροῦσαις νὰ διαλέξετε κανένα ἄλλο εἶδος τοῦ πεσοῦ λόγου. Τὰ πεσὰ τραγοῦδια, κατὰ τὴ γνώμη μας, εἶναι ἀπ' τὰ πὺν δύσκολα εἶδη. Λίγα πεσὰ τραγοῦδια καλὰ ἔχουν γραφτῆ. Περιμένουμε τίποτ' ἄλλο. *Κον Πηλ. Μούσ*. Λάβαμε. Γιὰ τὰ δημοτικὰ θὰ σκεφτοῦμε. Τᾶλλα δὲν εἶναι ἀκόμη γιὰ δημοσίεψη. *Κον Μιχ. Γιωργ. Πειραιᾶ*. Λάβαμε. Δὲ λέμε : « Δὲν τοὺς βρῖσκουμε τίποτα ». Λέμε πὺν πρέπει νὰ γράψετε, πολὺ ἀκόμα καὶ νὰ μὴ βιάζεσαι νὰ δημοσιέψετε. *Κον Σκόπ. Πάρ*. Θὰ δημοσιεντῇ με τὴ σειρά του. Μονάχα θὰ σᾶς παρακαλέσουμε νὰ μὰς στείλετε τὸ ἀληθινό σας ὄνομα. *Κον Μ. Γιανν*. Λάβαμε. Τὴ σημείωσή σου τὴ βρήκαμε λίγο ὑπερβολικὴ. Ἐκεῖνο τὸ « ἂν δὲν εἶ ἄξιον » δὲν μὰς ἄρεσε καθόλου. Ὅσο γιὰ τὰ τραγοῦδια σου τὸ « Κοιμάται » μὰς φάνηκε καλοῦτσικο, ἂν καὶ κοινὸ. Θυροῦμε πὺν λέγει ἀκόμη ἕνα μικρὸ διόρθωμα, ἴσως καὶ μιὰ μικρὴ σύμπτηξη. Γιὰ ξανακῦτταξέ το καὶ στείλατε το κατῆ. *Κον Π. Ρς. Πειραιᾶ*. Τὸ διηγήμα σου δὲν εἶναι ἀκόμη γιὰ δημοσίεψη. Τὸ style σου δὲ μὰς ἀρέσει καὶ πολὺ, ἀρκετὰ πλαδαρό. *Κον Πάν. Ν. Καρ*. Ἡ γενικὴ ἐντύπωσή μας εἶναι πὺν μιὰ μέρα θὰ γράψετε κατὰ καλὸ. Γιὰ νὰ πὺν ὅμως τὴν ἀλήθεια αὐτὰ τὰ δυὸ σου τραγοῦδια δὲ μὰς ικανοποίησαν ἐντελῶς. Κατὶ τοὺς λείπει ἀκόμη. Πρόσεχε. Μὴ μεταχειρίσεαι χλιοειπωμένα θέματα. Περιμένουμε κατὶ ἄλλο. Ἡ μετάφραση τοῦ ὁμορφου σοννέτου τοῦ Ronsard δὲ μὰς ἄρεσε. Φέυγει ἀπ' τὸ πρωτότυπο, χωρὶς νὰ ἀντῆ τίποτα ἀπ' τὴ χάρις του. Τὸν τίτλο ἔπρεπε νὰ τὸν μεταφράσῃς : « Ὁ θάνατος μιᾶς κόρης » (*La mort d' une jeune fille*) καὶ ὅτι « νέας κόρης ». *Κον Ἐρμων. Βόγγ*. Τὸ « Πρωτοχρονιάτικο δῶρο » σου δὲ μὰς ἄρεσε. Θυροῦμε πὺν θὰ μποροῦσαις νὰ γράψετε κατὰ καλὸ ἂν ἄφηνες αὐτὸ τὸ λιγάκι ἀρχαῖο εἶδος. Ἀκόμη

καὶ ἡ γλώσσα σου θέλει πρόσεγμα. *Δίδα Σίτο. Καραῖ. Βουρλά*. Λάβαμε τὸ γράμμα σας καὶ εἶδαμε τὰ παράπονά σας. Νομίζουμε ὅμως πὺν σᾶς μιλήσαμε καθαρὰ στὴν ἀλληλογραφία τοῦ 5ον φύλλον, γράφοντάς σας « πὺν κατὶ θὰ μπορέσουμε νὰ σᾶς δημοσιέψουμε ». Ἐσεῖς δὲ μὰς στείλατε τίποτ' ἄλλο ἀπὸ τότε, παρὰ ἐρχόσαις σήμερα με τὸ γράμμα σας καὶ μὰς γεμίσατε παράπονα, πὺν δὲν ἔπρεπε ὄρισμένως νὰ εἶλατε. *Κον Ἀλεκ. Δρακ*. Σὲ τέτοια τραγοῦδια (ἀπλὲς ζωγραφίαις ἀλᾶ Heredia) πρέπει ἡ ἐχτέλεση νὰ εἶναι κατὶ τὴ ἀριστοτεχνικὴ. Σ' ἐσᾶς δυστυχῶς δὲν συμβαίνει. Ὁ στίχος σας πὺν καὶ πὺν βιασμένος : « καὶ τὴ στρατά πῆρανε ὄλοι τὴ λευκία » ἢ « σῆκωσαν τὴ γέφυρα, βίλαν τὴ φρουρά ». Περιμένουμε κατὶ καλλίτερον. *Κον Χ. Κρητικ*. Ἡ ἰδέα μας εἶναι πὺν δὲν κανεῖς καλὰ νὰ γράψετε γιὰ νὰ σκοτώνη τὸν καιρό σου. Δὲ φτάνει ὅμως, πὺν τέλος πάντων, οἰκονομείσαι ἐσῶ, μὰ σκοτώνεις, χωρὶς νὰ σοῦ φταίη καὶ τὴν ἀμοιρη τὴν ποίηση... *Κον I. Μ. Τ*. Τὸ « Ἐνας φόβος » θὰ μποροῦσαις νὰ εἶναι μιὰ καλὴ σκημὴ διηγήματος. Ἐτοὶ, δὲν εἶναι τίποτα. Ἀκόμη, νομίζουμε, πὺν πρέπει νὰ προσέξετε περισσότερο τὸ γράφημό σου. *Κον Πέτρ. Δαμπυρ*. Λάβαμε. Εὐχαριστοῦμε γιὰ τὰ καλὰ σας λόγια. Ὁ μονόλογός σας δὲν εἶναι γιὰ δημοσίεψη. Δὲ θέλουμε ὅμως νὰ σᾶς ἀπελπίζουμε. Σᾶς βεβαιώνουμε εὐκρινῶς πὺν κατὶ θὰ γράψετε μιὰ μέρα. Ἡ ἰδέα μας εἶναι πὺν πρέπει νὰ μὰς στείλετε κανένα διηγήματά σας αὐτοτέλες, ἔτσι, πὺν νὰ μπορέσουμε νὰ σᾶς νοιώσουμε καλὰ. Περιμένουμε.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

« *Ο ΛΟΓΟΣ* ». Μηνιαῖο Περιοδικὸ. Διευθυντής : Γιάννης Χαλκούσης. Τῆς ὕλης : Α. Πράσινο. Πόλη—Γραφεῖα : Πέρα, Καλιοντζῆ-Κουλού, Ἄραρν. Καλφοπούλου ἀρ. 119.
« *ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ* ». Μηνιαῖον περιοδικόν. Τεῦχος 160. Γραφεῖα : Μεγάλου 36. Ἀθήναι.
« *ΣΚΕΨΗ* ». Διημῶ λογοτεχνικὸ περιοδικὸ. Χρόνος Α' Ἄρην, 2. Μάρτιος 1921. Γραφεῖα : Salah-El-Dine, Abdel Aziz—Alexandrie—Egypte.
« *LA REVUE CRITIQUE DES IDÉES ET DES LIVRES* ». Paraît le 10 et le 25 de chaque mois. Directeur : Jean Rivain. Abonn. étranger Frs. 75. Boulevard Saint Germain 155. Paris.
« *LA VIE NOUVELLE* ». Publication mensuelle de littérature et d'art. Directeur : E. Goldenberg—Chaen. Rédacteur en Chef : Panos Stavrinou. Bureaux : 23, rue Kasr-el-Nil, 23. Le Caire (Egypte).
« *LA REVUE DE L'ÉPOQUE* ». Publication mensuelle d'expression et d'étude des idées, des arts et des lettres. No 16—Troisième année—2e série—Avril 1921. Directeur Littéraire : Marcello—Fabri. Rue Bonaparte, 13. Paris VIe.
« *L'EXPANSION* ». Revue mensuelle littéraire, musicale, artistique. Cinquième année—No 49-52. Janvier-Avril. 1921—Adresse : 7, Rue de la Poste-Perpignan.

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΤΗΣ «ΜΟΥΣΑΣ»

ΠΕΙΡΑΙΑΣ : Ἡλιάης καὶ Σῶμιος (Λεωφ. Σωκράτους)
» : Χ. Παπαδάκης (Ὀδὸς Κολοκοτρώνη)
ΣΥΡΑ : Καλουτᾶς
ΛΑΡΙΣΣΑ : Ἀδελφοὶ Παπακωνσταντίνου
ΧΙΟΣ : Π. Ἰατροίδης (Ὀδὸς Μητροπόλεως)
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ : Τριανταφύλου
» : Καστρινάκης καὶ Γεωργαντᾶς
ΚΑΪΡΟ : Σταυρινὸς καὶ Σία (23, Rue Kasr—El—Nil).
ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ : Χρυσάνθη καὶ Σαούλης (Boulevard Ramleh).
ΣΜΥΡΝΗ : Ἀπ. Ν. Μαγγανάρης.
ΚΑΒΑΛΑ : Νικόλ. Β. Πάρας.

“La vie nouvelle,,

PUBLICATION MENSUELLE DE LITTÉRATURE ET D'ART

Directeur : E. GOLDENBERG (E. G. CAHEN)

Rédacteur en Chef : PANOS STAVRINOS

Bureaux : 23, Rue Kasr el-Nil, 23 Le Caire (Egypte)

“ΜΑΥΡΟΣ ΓΑΤΟΣ,,

Ἐκυκλοφόρησε σὲ τόμο καὶ πωλεῖται στοῦ κ. Ἐλευτερουδάκη καὶ στοῦ κ. Βασιλείου 7.50, τὸ περιοδικὸ πὸν ἐξέδιδε ὁ κ. Γερ. Σπαταλᾶς τὸ 1919 - 1920. Τοῦ περιοδικοῦ αὐτοῦ δὲν ἀπομένουν παρὰ ἑλάχιστοι ἀκόμη τόμοι.

Ἡ «ΜΟΥΣΑ» ΣΤΙΣ ΕΠΑΡΧΙΕΣ ΛΕΠΤΑ 80

Ἀθηναϊκὸν Τυπογραφεῖον, Κολοκοτρώνη 37